

Diplomaatia

Hind 1.90

Nr 8 (144) august 2015

RKK
ICDS
RAHVUSVAHELINE KAITSEUURINGUTE KESKUS
INTERNATIONAL CENTRE FOR DEFENCE STUDIES

- 2-4 EUROOPA LIIT HÄDAS PÕGENIKEGA
Uku Särekanno seletab lahti, miks on põgenikekriis ELile unikaalne
- 5-6 TÕTTAME APPI, AGA KUIDAS
Gert Teder kirjeldab, kuidas käib katastroofi sattunute rahvusvaheline abistamine
- 7-8 MUUTUV HIINA
Oliver Ait annab ülevaate Hiina välispoliitika agressiivsemaks muutumisest
- 8-10 VENEMAA KARDAB OMA AJALUGU
Intervjuu Venemaa keskarhiivi direktori Sergei Mironenkoga
- 11-13 VASTASSEIS JÄTKUB
Kalev Stoicescu arvab, et lääts peab arvestama veel pikka aega vaenuliku Venemaaga
- 14-15 UUED RAAMATUD VENEMAAST
Ago Gaškov ja Aimar Ventsel kirjutavad hiljuti Venemaast ilmunud raamatuist

Reuters/Scampix

Sõlmkohad: immigrandid ja Venemaa

Mida peaks Euroopa, sealhulgas ka Eesti, hakkama peale mandrile tunglevate immigrantidega? Mis-sugune lähenemine on õige? Kas ja kuidas peaks neid vastu võtma? Eestis on debatt immigrantide küsimuses ületanud kohati hea maitse piiri, lõhes-tanud kogukondi ja ajanud omavahel tülli seniseid sõpru ja tuttavaid.

Delikaatsest immigrantide küsimusest kirjutab immigratsioonipoliitika ekspert Uku Särekanno. Tema sõnul ei ole esimeseks suureks väljakutseks Euroopale mitte piiride valvamine, vaid efektiivse väljasaatmispoliitika kujundamine.

„Siin on püütud liikuda kommionu teed. Naabri-tele pakutakse raha ja viisavabadust selle eest, et nad paremini oma piiri valvaks ning lisaks oma kodanikud ning ka kolmandate riikide kodanikud kiirkorras tagasi võtaks. Näiteks Euroopa Liidu ja

Venemaa vahel sõlmitud tagasivõtulepingu hin-naks oli viisavabadus diplomaatiliste passide oma-nikele, mida oli Eesti sisejulgeoleku asutustel üsna raske alla neelata,“ kirjutab Särekanno.

Televiisorist paistavad meile aga-ajalt õudsed kaad-rid maailma tabanud katastroofidest, kus on tava-liselt palju inimohvraid. Kuidas aga käib tegelikkus-es ohvrite abistamine ja töö katastroofi piirkonnas, sellest annab põhjaliku ülevaate Eestist mitmes katastroofi piirkonnas käinud Gert Teder.

Eesti Välispoliitika Aasia ekspert Oliver Ait kirju-tab muutustest Hiina välispoliitikas. Tema sõnul on Hiina rahvusvaheline positsioon kasvanud, see aga võib tähendada loobumist senisest mitte-sekkumispoliitikast ja lülitumist agressiivsemale välispoliitikale.

23. august on teatavasti Molotovi-Ribbentropi pakti aastapäev. Sellest paktist kõneleb intervjuus väga negatiivselt Venemaa riigiarhiivi elupõline direktor Sergei Mironenko, kes peab MRPD kuritegelikuks. Küllaltki erinev seisukoht, arvestades Venemaal le-vinud hüsteeriat teistsuguste seisukohtade suhtes Teise maailmasõja ja selle eeloo kohta.

Rahvusvahelise Kaitseuuringute Keskuse teadur Kalev Stoicescu on veendunud, et lääne ja Venemaa konfrontatsioon kujuneb pikaajaliseks, millega peab arvestama ka Eesti. „Nii kaua, kuni Venemaal kestab Putini ajastu, ei ole vähimatki põhjust loota kliima paranemist ega uskuda Kremli mis tahes lu-badusi,“ kirjutab ta.

Ago Gaškov ja Aimar Ventsel on lugenud raamatuid Vene ajaloost ja tänapäeva Vene poliitikast.

Paadipõgenike Ultima Thule

Euroopa Liit ei kontrolli põgenikeprobleemi lahendamisel kõiki muutujaid, see teeb kriisi unikaalseks.

Erakogu

Uku Särekanno

immigratsioonipoliitika ekspert

Uku Särekanno töötab Riigikantselei nõunikuna, koordineerides Eesti eesistumist Euroopa Liidus Eesti Alalises Esinduses ELi juures. Ta on töötanud siseministeriumis korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna juhatajana. Aastail 2013–2014 oli atašee politseikoostöö ning terrorismivastase võitluse küsimustes Eesti Alalises Esinduses ELi juures, aastail 2007–2013 siseministeriumi juhtkonna liige, ministeriumi nõunik ning atašee migratsiooni-, viisa-, varjupaiga- ja piirivalveküsimustes Eesti Alalises Esinduses ELi juures.

Suvine pagulasdebatt on Eesti ühiskonnale kui külm ämbritäis vett. Vaadates kohalikku meediat võiks arvata, et oleme pisikene Lampedusa saar, kuhu randuvad igapäevaselt sajad ja sajad immigrandid. Tiirlevad ettepanekud burka keelustamisest, räägitakse tõsimeeli kasvavast terrorismiohust, mitmenaisepidamisega seonduvatest väljakutsetest ja pagulasmasside hajutamisest. Eesti oleks kui üks tohutu koloniaalvõim, mil lõputult endiseid asumaid, kelle elanikud nüüd tuhandete kaupa emamaale pürgivad.

Numbrid räägivad muidugi teist keelt. Eesti piiril pandi möödunud aastal toime 285 ebaseaduslikku piiriületust ning meile esitati kokku 147 varjupaigataotlust, samal ajal kui kogu Euroopa Liidus kokku pandi toime 283 532 illegaalset piiriületust ning esitati 626 000 varjupaigataotlust. Käesoleva aasta lõpuks prognoosib Politsei- ja Piirivalveamet kõigi aegade rekordarvu taotlejaid, ehk siis kokku 230 taotlust. Sellele numbrile lisandub lubadus võtta vastu täiendavad 170 põgenikku Itaalia ja Kreeka abistamiseks eelseisval kahel aastal. Kõiki kokku ei rohkem ega vähem kui Lesvose saarele saabus põgenikke ühel päeval paar nädalat tagasi.

Eestist vähem panustab üksnes Malta, kuhu aga saabujaid meist kordades rohkem. Seega on selge, et Eestisse ei tulda massiliselt ei täna ega homme. Me ei ole tuntud sihtkoht, meil ei ole sobivat kogukonda ega keelelist konteksti. Eesti on paadipõgenikele Ultima Thule, saar maailma äärel. Nagu ütles president Lennart Meri: „Eesti on peaaegu saar ja kindlasti poolsaar. See ongi põhjus, miks rahvaste rändamised ei ole kunagi Eestisse ulatunud ja on jätnud meid oma looduse, oma lameda maa, oma jääaegsete kivikülvide, oma suurte puude ja allikatega omaette viimase 130 sajandi kestel.“

Millest ühtäkki selline elevus ja peataolek? Eks esiteks seepärast, et sisseränne on suurepäraselt spinnitav teemaarendus, mis toob kiirelt palju lehelugejaid ning võimaldab rahvuslikele tunnetele rõhudes mobiliseerida suurt osa valijatest. See on tõeline nektar neile, kes ise ühegi poliitikavaliku eest vastust kandma ei pea ning ütlevad välja, mida sülg

Me ei ole tuntud sihtkoht, meil ei ole sobivat kogukonda ega keelelist konteksti. Eesti on paadipõgenikele Ultima Thule, saar maailma äärel.

suhu toob. Pole kahtlust, et Eestis on kogu teema ilmselgelt ülevõimendatud just poliitilistel põhjustel. Ja sarnaseid eeskujusid Euroopas täna jagub – Põlissoomlased, UKIP, JOBBIK, Front National jpt. Migratsioonivastased sõnumid aitavad edukalt purjetada suurde poliitikasse, sealt edasi läheb aga keeruliseks. Võtke näiteks Põlissoomlased, kes peale Soome valitsusse astumist on oluliselt vaoshoitumaks muutunud, võiks öelda, et istub suu vett täis. Riigi juhtohjadeni jõudes selgub enamasti kurb tõsiasi, et käed on tegelikult seotud ning valida on kas kasina, halva või väga halva stsenaariumi vahel.

Teiseks oluliseks ärrituse põhjuseks on ebamugav äratundmine, et me ei saa enast muu maailma eest ära peita ning selle kaasmõjud jõuavad ka meie koduõuele. Ja taga targemaks – jõuavad siia täiesti luust ja lihast inimeste kujul, kes näevad välja meist erinevad ning on erineva kultuurilise taustaga. Huvitaval kombel ei toonud seda arusaamist meile mitte piiride avanemine nõukogude okupatsiooni järel, vaid hoopistükki kevadine Euroopa Komisjoni kvoodiettepanek. Asjaolu, et põgenikke on juba viimased paarkümmend aastat Euroopas kuidagi jaotatud, ei pälvinud siinkohal erilist tähelepanu. Maha hõigatud 1064 põgenikku ehmatasid Eesti avalikkuse korralikult ära. Ja kuigi peaministrid lahendasid teema ära viisil, et keegi kolmas meid kohustama ei tule, oli siiski kohale jõudnud ebamugav tunne, et piirideta Euroopas tuleb ühishüvede kõrval ka vastutust kanda.

Kriis jätkub

Kuigi tulised debatid Brüsselis on peetud, kvoodid jagatud ning deklaratsioonid tehtud, ei ole seis Vahemerel kiita. Tulijate arv lööb rekordeid ning potentsiaali on oluliselt suuremateks numbrites. Mee- nutuseks, et pikalt vindunud kriis jõudis laineharjale käesoleva aasta 19. aprillil,

kui Lampedusa saare lähedal uppus laev 900 põgenikuga pardal. Uppunute hulgas oli ka lapsi ning kokku pääses eluga vaid 28 inimest, sealhulgas smugeldajad. Rahvusvaheline migratsioonorganisatsioon IOM ennustas mai alguses, et samas tempos jätkates on aasta lõpuks Vahemerre uppunud enam kui 30 000 inimest. Kriis oli seega haripunktis, järgnes erakorraline Euroopa riigijuhtide kohtumine ning Euroopa Komisjoni ettepanekud kriisi lahendamiseks, sealhulgas kvoodisüsteemi sisseseadmiseks.

Kolm kuud hiljem on Vahemerele suunatud suur hulk päästepaate ning käivitatud üks lähiajaloo suurimaid piirivalve ühisoperatsioone Triton. Lisaks majandavad merel sõjalaevad ning vabatahtlikud abistajad. Põgenikke korjavad üles ka tavalised kauba- ja kalalaevad. Intsidendi arv on jätkuvalt kõrge ning päästeoperatsioonid on liikunud üha enam Liibüa territooriumile vahetusse lähedusse. Päästetute hulk on kasvanud, uppunute hulk oluliselt vähenenud, ent rasked juhtumeid raporteeritakse iga nädal. 6. augustil teatas Itaalia rannavalve, et päästis uppuvalt laevalt 399 inimest, ent samal alusel viibis tõenäoliselt kuni 600 inimest. Kokku on Vahemere keskosast tulnud Euroopasse aasta esimese kuue kuuga veidi üle 67 000 põgeniku, mida on kardetust oluliselt vähem ning pea sama palju kui aasta varem.

Ülevedu on suur äri ning seal opereerivad tegelased on üsna kenasti Euroopas toimuvast informeeritud. Itaaliasse saabujate osas domineerivad alates juunist Eritrea päritolu põgenikud. Võib eeldada, et suur hulk end eritrealasena esitlevatest varjupaigataotlejatest teeb seda üksnes seetõttu, et nii on suurem lootus kaitset saada. Suurenenud on samas ka laste ja naiste osakaal, kuigi enamiku saabujatest moodustavad jätkuvalt noored mehed. Inimkaubitsejad on kohandanud ka oma tegutsemisviisi (*modus operandi*) lähtuvalt teadmisest, et merel on alused, kes nopivad põgenikud üles juba Liibüa SARi (*search and rescue area*) piirkonnas. Laevakütust kulub vähem, sõit on lühem ning riskid madalamad.

Ülevedu oodatakse sageli nädalaid ranniku vahetusse lähedusse ehitatud pimedates punktides ning alused surutakse inimesi pilgeni täis. Tunde kestva

Suvine pagulasdebatt on Eesti ühiskonnale kui külm ämbritäis vett. Vaadates kohalikku meediat võiks arvata, et oleme pisikene Lampedusa saar, kuhu randuvad igapäevaselt sajad ja sajad immigrandid.

Igapäevane pilt Lampedusa saarel: migrandid tulevad laevalt maale. Eesti pole Lampedusa.

AP/SCANPIX

Ja kuigi peaministrid lahendasid teema ära viisil, et keegi kolmas meid kohustama ei tule, oli siiski kohale jõudnud ebamugav tunne, et piirideta Euroopas tuleb ühishüvede kõrval ka vastutust kanda.

merereisi ajal liikuda ei tohi, sest on suur tõenäosus, et kogu alus läheb ümber. Patrull-laeva läheduses antakse häda-kutsung ning tihti peale alus uputatakse. On olnud ka juhtumeid, kus inimesed on lukustatud või keevitatud kinni trümmi, et hoida paremini tasakaalu. Kapteniks on sageli mõni põgenik ise, kellele teh-tud laevajuhtimise kiirkoolitus. Kõik on arvestatud rahaks – söök, jook, kajutiko-had, päästevahendid, olmetingimused, sealhulgas ka see, kas üksik naine või väike plikatirts on sunnitud pimedas

punkris veetma nädalaid koos võõraste meestega jne. Raha saamiseks tehakse nii mõndagi, see on elu, mida ei soovi ka oma suurimale vaenlasele.

Raskuskese liikumas taas Türgi piirile

Käesoleva aasta esimese kuue kuu sees on FRONTExi andmetel Euroopas registreeritud enam kui 225 000 ebaseaduslikku sisenemist, mida on kaks korda enam kui 2014. aasta samal perioodil. Vahemere

idasuunalt on tänaseks tulijaid enam kui trajektooril Liibüa-Itaalia, kokku enam kui 79 000. See enam kui viiekordne tõus on samas jäämäe veepealne osa, arvestades fakti, et Türgis on UNHCRi hinnangul kokku 1,7 miljonit põgenikku. Neist elab alarahastatud telklaagrites täna 217 000. On selgemast selgem, et Euroopasse suunduvate põgenike arv saab konfliktide jätkudes üksnes kasvada.

Ja taaskord kipub minema nii, et Euroopa riikide vastastikuse usalduse ning kannatlikkuse paneb proovile Kreeka. Viimase suurema rändekriisi keskmes peatas Euroopa Inimõiguste Kohus 2011. aastal varjupaigataotlejate tagasisaatmise Kreekasse*, kuna Kreeka ei suutnud tagada taotlejate kohtlemist kooskõlas Euroopa Inimõiguste Konventsioonis sätestatud standarditega. Ehk teisisõnu, kohus leidis, et üks Euroopa riikidest ei ole suuteline tagama põhiõiguste kaitset ega ole varjupaigataotlejatele turvaline

koht. Selline otsus halvas mitmeks aastaks kogu Euroopa varjupaigasüsteemi toimimise.

Toona pandi kõikidest illegaalsetest piiriületustest Schengeni alasse 90% toime Kreeka-Türgi piiril. Ja Kreekast liiguti edasi ülejäänud Euroopa suunal. Neid liikujaid oli tuhandeid, täpselt nii, nagu ka täna. Ungari piirile on Kreekast läbi Lääne-Balkani riikide viimastel kuudel jõudnud enam kui 67 000 põgenikku. Ja taaskord arutatakse Brüsseli koridorides tõsimeeli küsimust sellest, et kas ja kuidas peaks toimuma Schengenist väljaviskamine, kui liikmesriik ei täida tingimusi.

Lihtne on kreeklasi või ungarlasi hukka mõista, ent mõelgem end korraks nende asemele. Mida teeks Eesti olukorras, kus meile tuleks korraga sisse kümneid tuhandeid sisserändajaid? Kas me ikka võtaks nad kõik kenasti vastu, registreeriks

Probleem on selles, et seaduslikul teel Euroopasse tulek on täna keerukas, kui mitte võimatu. Reeglid on killustatud ning liikmesriigid (üksikute eranditega) on liikunud tööturu vajadusi eirava poliitika teed.

nad, majutaks nad, võtaks kõikidelt sõrmejäljed ning ühes sellega ka vastutuse, et meie tegeleme nendega edasi? Või la-seksime lihtsalt minna ning loodaksime, et nad lahkuvad kümne tuule poole esimesel võimalusel?

Teisesed liikumised (*secondary movements*) on Lääne-Euroopa rikkamatele riikidele üheks peamiseks peavaluks. Nii Bulgaaria kui ka Rumeenia on jäänud Schengeni ukse taha just seetõttu, et kardetakse uute rändekanalite avanemist Türgi suunalt ning kontrolli kadumist teisest liikumiste üle. Eks see mõttekäik aita veidi mõista ka tänast olukorda, kus terve rida põhjapoolseid riike nõuab Itaaliast ja Kreekalt paadipõgenike korralikku registreerimist ja sõrmejälgede võtmist.

Ja siit samm edasi, eks see aita mõista ka seda, miks ühtäkki olid nii Saksamaa, Holland, Prantsusmaa kui ka mitmed teised liikmesriigid varmad muutma meelt ning nõustuma põgenike ümberjagamisega. Solidaarsus mängis olulist rolli, ent eks kaine kalkultatsioon ütles lisaks seda, et saabuvad liiguvad ikkagi edasi, teevad seda ebaseaduslikult, kontrollimatult ning ilma paberiteta. Parem minna juba seda teed, et võtta vabatahtlikult teatud osa vastu, lasta selle eest tasuda Euroopa ühiskassast ning nõuda vastutasuks, et piiririigid seaks asjad korda. Nii ka läks, veidi nurisetakse, ent lootust on, et asjad saavad paika. Eesti mängis siinkohal tagasihoidlikule ja pigem sümboolsele, ent samas vajalikule panusele.

Kas piirid ei pea?

Iga kriisi korral on siseministrite esimeseks lubaduseks tugevdada valvet välispiiridel. See on rahustav sõnum valijale, sest esimese reaktsioonina tundub alati, et kuskil on pirakas auk, mida on võimalik kinni toppida. Viimasel kümnel aastal on investeeritud piiriturvalisusse tohutul ning tulemusena on Euroopa piirid täna valvatud oluliselt paremini kui eales varem. FRONTExi hinnangul saaks Vahemere riikide piirivalvetehnikaga katta kogu piirkonna kahekordselt. Igal aastal kulutatakse kümneid miljoneid eurosid ühisoperatsioonidele, käivitatud on üle-euroopalised kiirreageerimisüksused (RABIT), ühtne piiriseiresüsteem EURO-SUR ning ühisvahendite register CRATE.

Seega ei ole probleem piiride puudulikus valves. Hea tahtmise korral on täna võimalik tabada enamik illegaalsetest

piiriületajatest. Probleem on hoopis selles, et kinnipeetutega ei ole midagi tar-ka peale hakata. Pole kedagi, kes sooviks need inimesed vastu võtta, ega ole ka kin-nipidamiskohti, kuhu neid kõiki panna. 2014. aastal registreeriti Euroopas kokku 441 780 illegaalset viibijat, tehti 252 003 lahkumissettekirjutust ning saadeti välja vaid 161 309 isikut. Väljasaatmine on väga keerukas ning kallis protsess. See nõuab tervet ametnike armeed ning suuri kulusid, et selgitada välja isiku päritolu, vormistada paberid, leppida väljasaatmine kokku vastuvõtva riigiga ning eskortida ta ametnike saatel lõpuks lennukiga tagasi.

Nii nagu ka piiri valvamise puhul sõltub väljasaatmistest korral kõige enam sellest, kas kahe riigi vahel on toimiv koostöö või mitte. Kui koostöö on hea, nagu näiteks Hispaania ja Maroko vahel, on juba ELi piirini jõudmine väga keeruline ning ebaseadusliku piiriületuse statistika tagasihoidlik. Kui aga koostöö lonkab, nii nagu täna Liibüa-Itaalia või Kreeka-Türgi vahel, on tulemuseks suur hulk saabu-jaid, samuti pea olematu võimalus kedagi tagasi anda.

Ja ei käi need asjad praktikas nii, et tuleb isik üle Türgi piiri ja saadad kohe Türki tagasi. Kui türklased vastuvõtmisega ei nõustu, hakkab peale pikk ja tülikas vaid-lus, tõendite esitamine jne. Ja mis peaks olema türklaste motivatsioon aidata, kui tegemist ei ole nende endi kodanikuga ning isik on ka Türgi läbinud ebasea-duslikult? Neil on Euroopa kõrval suure-maid muresid, nagu näiteks 1,7 miljonit põgenikku.

Seega esimeseks suureks väljakutseks Euroopale ei ole mitte piiride valvamine, vaid efektiivse väljasaatmispoliitika kujundamine. Siin on püütud liikuda kom-mionu teed. Naabritele pakutakse raha ja viisavabadust selle eest, et nad paremini oma piiri valvaks ning lisaks oma kodanikud ning ka kolmandate riikide kodanikud kiirkorras tagasi võtaks. Näiteks Euroopa Liidu ja Venemaa vahel sõlmitud tagasivõtulepingu hinnaks oli viisavaba-dus diplomaatiliste passide omanikele, mida oli Eesti sisejulgeoleku asutustel üsna raske alla neelata.

Täna on tagasivõttu puudutavad kokkulepped sõlmitud kõikide riikidega Euroopa idapiiril, samuti mitmete Vahe-mere lõunakalda riikide ning kaugemate päritoluriikidega (nt Tuneesia, Maroko,

Pakistan). Teatav edasiminekuks on olnud väljasaatmistest osas, ent kogu protsess on jätkuvalt keerukas ning kulukas. Ja tihtipeale ei piisa ka sellest, et kuskil on midagi lepingusse kirjutatud. Näiteks Cotonou lepingu artikkel 13 loob küll ko-hustused isikute tagasivõtuks Aafrika riikidele, ent selle rakendamine sõltub juba igast konkreetsest riigist ja sellega sõlmi-tud kokkulepetest, täpsemini rahast ja suhetest.

Enam tähelepanu sellele, miks siia tullakse

Teiseks suureks väljakutseks on Euroo-pas efektiivse varjupaigapoliitika ning seadusliku rände poliitika kujundamine. Tänapäeval probleem on selles, et Euroopas on korraga nii tööpuudus kui ka tööjõu puudus. On olemas selge nõudlus võõr-tööjõu järele ning on olemas ka väga suur hulk inimesi, kes sooviks mujalt Euroo-passe tööle asuda. Kuigi pakkumine ja nõudlus ei lange kindlasti üks ühele kok-ku, on kõik rändeeksperdid ühte meelt, et nõudlusel Euroopas on selge mõju siia suunduvatele rändevõogudele. Majan-duskriisi sügavikus 2009. aastal vähenes ebaseaduslike piiriületuste hulk Euroopa piiridel enam kui 30 protsenti ning eba-seaduslike viibijate arv enam kui 20 prot-senti. Euroopasse ei olnud mõtet liikuda, seal ei olnud tööd.

Probleem on selles, et seaduslikul teel Euroopasse tulek on täna keerukas, kui mit-te võimatu. Reeglid on killustatud ning liikmesriigid (üksikute eranditega) on liikunud tööturu vajadusi eirava poliitika teed. Tulemusena liigutakse siia ebasea-duslikult, kasutades ära näiteks varjupaigastusteemi. Kuna iga varjupaigataotlus tuleb menetlusse võtta, on see mugav võimalus ebaseadusliku sisenemise kor-ral kand maha saada. Statistika näitab, et vähem kui pooled varjupaigataotluste esitajatest jõuavad lõpptulemusena kait-se saamiseni. Seega kuritarvituste arv on massiline, kasvab aasta-aastalt ning jätab üha halvemasse avalikku varju kõik need inimesed, kes reaalsuses põgenevad sõja-õuduste eest.

Euroopa Komisjon on lubanud võtta eesmärgiks kuritarvituste vähendamise ning võtta menetlusse ka mõned muu-datused, mida Eesti soovitas kaaluda juba mitu head aastat tagasi. Näiteks turvaliste riikide nimekirja kasutamist kiirmenetluses, mis võimaldaks mh tu-handed alusetud taotlused kiirkorras ta-gasi lükata. Eesti-suguse väikeriigi jaoks oleks äärmiselt kasulik ka Euroopa Varju-paiga Tugiameti (EASO) poolt pakutavate teenuste laiendamine, mis võimaldaks erinevate riikide ekspertiisi ning tõlkide riskasutuste abil kiirendada menetlust ning vähendada kulusid.

Kas Euroopa saab kriisiga hakkama?

Euroopa on viimasel 60 aastal ujunud ühest kriisist teise, läbi selle arenenud ning vigu parandanud. Rändekriis on oma olemuselt aga unikaalne, kuna väga suur osa muutujatest ei ole liikmesriiki-de valitsuste kontrolli all. Selleks, et krii-siga edukalt toime tulla, on ühelt poolt vaja teha ära hulk kodutööd – muuta jõu-lisemaks senine väljasaatmispoliitika,

■ Eesti piiril pandi möödunud aastal toime 285 ebaseaduslikku piiriületust.

■ Eestile esitati kokku 147 varjupaigataotlust.

■ Euroopa Liidus kokku pandi toime 283 532 illegaalset piiriületust.

■ Euroopa Liidus esitati 626 000 varjupaigataotlust.

■ Käesoleva aasta lõpuks prognoosib Politsei- ja Piirivalveamet kõigi aegade rekordarvu taotlejaid, ehk siis kokku 230 taotlust. Sellele numbrile lisandub lubadus võtta vastu täiendavad 170.

■ Kokku on Vahemere keskosast tulnud Euroopasse aasta esimese kuue kuuga veidi üle 67 000 põgeniku.

■ Käesoleva aasta esimese kuue kuu sees on Euroopas registreeritud enam kui 225 000 ebaseaduslikku sisenemist, mida on kaks korda enam kui 2015. aasta samal perioodil.

Üle kõige vajab Euroopa aga täna seda, et kasvaks liikmesriikide valitsuste vastastikune usaldus ning tunnetus, et seistakse ühiste väärtuste eest. Ilma selleta on Euroopa nõrk nii oma sise- kui ka välispoliitikas ning hääbumisele suunatud.

tagada enam tööturuvajadustega arves-tamist elamis- ja töölubade väljastami-sel ning muuta efektiivsemaks senine varjupaigapoliitika.

Teiselt poolt sõltub kriisi ohjeldamise osas väga palju Euroopa Liidu aktiivsest välispoliitikast ning üleüldisest olukor-rast rahvusvahelistes suhetes. Näiteks sellest, kas Iraani isolatsioonist väljatoo-mine aitab kaasa Lähis-Idas stabiilsuse saavutamisele, kas ja kuidas saab lokaal-sete konfliktide ohjeldamisega hakkama Aafrika Liit, kuidas kulgevad arengud Uk-rainas, Afganistanis ja mujal.

Üle kõige vajab Euroopa aga täna seda, et kasvaks liikmesriikide valitsuste vastas-tikune usaldus ning tunnetus, et seistak-se ühiste väärtuste eest. Ilma selleta on Euroopa nõrk nii oma sise- kui ka välis-poliitikas ning hääbumisele suunatud. Ja siin peitub ka põhjus, miks Eesti valitsu-se otsus vabatahtlikult kaasa lüüa Vahe-mere kriisi lahendustes võib paarikümne aasta pärast omandada täiesti uue ning märgilise tähenduse.

Artikkel väljendab autori isiklikku arvamust.

* M.S.S. v. Belgium and Greece no. 30696/09

Euroopa on viimasel 60 aastal ujunud ühest kriisist teise, läbi selle arenenud ning vigu parandanud. Rändekriis on oma olemuselt aga unikaalne, kuna väga suur osa muutujatest ei ole liikmesriikide valitsuste kontrolli all.

Kuidas jõuab rahvusvaheline abi katastroofiohvriteni

Appitõttajatel peab olema lihvitud ja tõrgeteta mehhanism katastroofipiirkonda jõudmiseks ja seal töötamiseks.

Erakogu

Gert Teder,
*UNDACi kontaktisik Eestis,
MTÜ Mondo projekti juht*

Gert Teder on Põhja Päästkeskuse Lilleküla päästekomando staažikas rühmaülem. Ta on lõpetanud Eesti Riigikaitse Akadeemia (tänapäevase Sisekaitse Akadeemia) päästekolledži 1997. aastal. Alates samast aastast Eesti Päästemeeskonna liige. 2010. aastal läbis Gert Teder UNDACi baaskursuse ja samast aastast on ta UNDACi kontaktisik Eestis. Gert Tederi seljataga on 14 erinevat rahvusvahelist missiooni maailma eri paigades, nendest kaks UNDACi egiidi all. Ta on töötanud Moldovas, Pakistanis, Jordaania, Haitil, Bosnias ja Hertsegoviinas, Malawis, Gruusias, Türgis ja Lätis.

Ikka ja jälle võib meedias näha, kuulda või lugeda, et kusagil maailmas on toimunud mingit tüüpi katastroof, olgu see siis looduslik (maavärin, üleujutus, purskama hakanud vulkaan) või inimtekkeline (industriaalne, relvakonflikt). Tavaliselt ületavad uudisekännise need sündmused, mis on põhjustanud suuri inimkan-natusi ja materiaalseid purustusi. Võib juhtuda, et kokku variseb piltlikult öeldes terve riik koos oma struktuuridega, nii nagu juhtus Haitiga pärast maavärinat aastal 2010. Teine traagiline pool selliste katastroofide puhul on väga suur hukkunute, vigastatute ja peavarjuta jäänud inimeste hulk. Rääkides viimasest, ei pruugi see numbrina meie inimestele palju öelda, kui aga paigutada näiteks 2005. aasta Pakistani maavärina tagajärjel koduta jäänud inimeste hulk (ca 2 000 000) Eesti mõõtkavva, siis näeme, et peaaegu kaks meie riigitäit inimesi vajab kohest abi peavarju leidmisel või rajamisel. Lisaks joogivee, toidu ja esmase arstiabi küsimused. Teise näitena võib tuua Jordaania asuva Süüria sõjapagulaste laagri, mis asub Za'ataris. Selles ajutises laagris elab tänaseks rohkem inimesi kui Narvas. Oma ülesehituselt meenutabki see laager juba linna, kus majade asemel on telgid või siis moodulmajad. Ilmselgelt kumab neist näitajatest läbi fakt, et sellises olukorras olev riik ei pruugi ilma rahvusvahelise abita hakkama saada.

Kuidas siis maailm sellisel puhul aitab?

Valikuid on mitmeid, esimesena tuleb kindlasti ära märkida riikidevahelised bilateraalsed lepingud. See tähendab seda, et naaber aitab naabrit. Olukordades, kus sellest ei piisa, võib juhtuda, et hädasoleva riigi valitsus palub rahvusvahelist abi. Üheks suurimaks ja tõenäolisemaks kanaliks sellisel juhul on ÜRO, mille üheks kiirreageerimise võimaluseks on saata sündmuskohale UNDACi (*United Nation Disaster Assessment and Coordination*) meeskond. Tegemist on liikmesriikide finantseeritud ekspertide reserviga, kes on koolitatud ühtsetel alustel, reageerimaks katastroofidele. 2013. aasta seisuga on UNDACi meeskonna aktiivliikmeid 81 erinevast riigist, kellest 38 on omafinantseeringuga (ka Eesti kuulub nende riikide hulka) ja ülejäänud liikmesriikide rahastusega. Aktiivreservis on natuke üle 200 liikme. Lihtsustamaks asjaajamist ja optimeerimaks kulutusi on UNDACi liikumisega liitunud riigid maailmas jagatud regioonideks. Nendeks on Ameerika/Kariibi, Euroopa/Aafrika/Kesk-Aasia, Aasia/Okeaania. Regioonideks jaotamine ei tähenda seda, et piirid kehtiksid ka lähetuste mõttes. Tõsi ta on, et rahaliselt on otstarbekam saata eksperdid oma

Kui aga paigutada näiteks 2005. aasta Pakistani maavärina koduta jäänud inimeste hulk (ca 2 000 000) Eesti mõõtkavva, siis näeme, et peaaegu kaks meie riigitäit inimesi vajab kohest abi peavarju leidmisel või rajamisel. Lisaks joogivesi, toit ja esmane arstiabi.

regioonis asuvatesse katastroofipaikadesse, mis aga ei välista ka piirideüleseid tegevusi. UNDACi meeskonna esmaülesanne on olla alati hästi kiiresti katastroofipiirkonnas ja teostada n-ö „luure“, saamaks aru, mis on toimunud ja millist abi kannatada saanud riik realselt vajab. Teine väga oluline roll on olla toeks rahvusvahelise abijõudude töö koordineerimisel katastroofi läbi elanud riigis, sest tegelikult on see olukord vastuvõtvale riigile väga keeruline, kui järsku tekivad kümned riigid ja sadad organisatsioonid, kes kõik kuidagi aidata tahavad. Sellisel juhul toetatakse kohalikke struktuure ja mõnikord isegi valitsust.

UNDACi liikmete reservi haldab ÜRO allüksus, mida tähistatakse lühendiga OCHA (*Office for the Coordination of Humanitarian Affairs*). Saamaks selle „pere“ liikmeks, peab liikmesriik avama oma missioonikonto, kuhu kantakse võimaliku missiooni kulud, milleks on lennukipiletid ja päevarahad. Teiseks oluliseks momendiks on UNDACi kontaktisiku nimetamine liikmesriigis. Kontaktisiku ülesandeks on olla suhtlussillaks OCHA ja UNDACi liikmete vahel. Samuti on UNDACi kontaktisikul õigus teha ettepanek oma riigi UNDACi liikme lähetamata jätmise osas, kui missioon planeeritakse näiteks koduriigile poliitiliselt sobimatusse riiki. Kolmandaks kontaktisiku tähtsaks rolliks on uute liikmeks saada soovijate soovitamine OCHA-le ja heakskiidu saamisel nende kursustele saatmine. Saamaks kasutada missiooni kontot ja saata inimest lähetusse vajab OCHA siduvat lepingut, mis tavaliselt sõlmitakse

Ekspertide taustad ja profiilid võivad olla väga erinevad, alustades päästetöötajatest ja lõpetades keskkonnaspetsialistidega. Kindlasti on üheks väga hinnatud grupiks meditsiinitöötajad.

kaheks aastaks. Selle lepingu järgselt on UNDACi liikme kahe aasta palgaks 2USD. Kogu UNDACi tegevus katastroofipiirkonnas on kannatada saanud riigile tasuta. Tagamaks oma lähetatavate ekspertide töö ja lähenemiste sarnasust, on olemas terve kursuste ja koolituste süsteem. Esmalt tuleb läbida baaskursus, mille kestus on 12 päeva ja kus saadakse algteadmised rahvusvahelise abiandmise põhimõtetest. Ekspertide taustad ja profiilid võivad olla vägagi erinevad, alustades päästetöötajatest ja lõpetades keskkonnaspetsialistidega. Kindlasti on üheks väga hinnatud grupiks meditsiinitöötajad. Pärast baaskursuse läbimist antaksegi tulevasele reservistile võimalus sõlmida kaheaastane leping. See ei tähenda kindlasti koolitustel, kursustel ja õppustel osalemise kohustuse lõppu. Vajalik on veel erinevate operatsioonipõhiste väljaõpete läbimine, millest tähtsamad on andmete kogumise ja töötlemise meetodika, rahvusvahelise humanitaarabi andmise koordineerimine, tegutsemine keskkonnakatastroofi piirkonnas ja tänapäeval kindlasti üha aktuaalsemaks muutuv tsiviil-militaarkoostöö. Lisaks kursustele on olemas ka praktiliste õppuste süsteem, milles UNDACi liikmed osalema peavad, üks tuntum nendest on koostööõppus, mis kannab nime TRIPLEX ja toimub iga kahe aasta järel. Viimastel kordadel on Eesti panustanud oma eksperte nimetatud õppuse korraldamisse. Olemaks pidevalt kursis OCHAs toimuvaga peavad UNDACi liikmed läbima värskenduskursuse, mis toimub omas regioonis ja samuti iga kahe aasta tagant. Eestis on hetkel välisministeeriumi rahastatavas UNDACi grupis kolm aktiivliiget, kokku on meil aga koolitatud viis inimest.

Kui nüüd maailmas on toimunud mingit tüüpi katastroof ja UNDACi meeskond otsustatakse kohale saata, siis käivitub mehhanism, mis peab töötama väga kiiresti ja tõrgeteta. Nagu juba eespool märgitud, esmalt peab kannatada saanud riik esitama ÜRO-le abipalve. See tehtud, liigub info OCHA-le, kes omakorda teavitab UNDACi reservliikmeid ning samaaegselt ka riiklikke kontaktisikuid. Alarmeerimine käib paralleelselt nii SMSi kui ka

Soome UNDACi liige Kimmo Tuominen kaardistamas malaaria levikut Malawil.

GERT TEDER

e-maili teel. Esimene sõnum võimalikust missioonist kannab koondnimetust M1. Sellele peab UNDACi liige vastama, kas ta on valmis minema või mitte. Otsest kohustust selleks ei ole. Kui on selgunud, kes on valmis minema, valitakse nende seast välja meeskond. Välja saadetakse teade M2, mis edastab meeskonda kuulujate nimed. M3a on teade missiooni avanemisest ja M3b selle ärajäämisest. Väga reaalne on, et keset planeerimist mingil põhjusel UNDACi meeskonnast loobutakse. Näiteks, kui olukord katastroofiirkonnas osutub esmahinnangu-test paremaks ja riik ei vaja abi.

Väljasaadetava UNDACi meeskonna suurus on tavaliselt kuni kümme inimest. Sõltuvalt katastroofi suuruselt võib see number olla nii suurem kui ka väiksem.

UNDACi liikmete väljalennuaeg on pärast häire saamist kuus tundi, mis tähendab seda, et ollakse kohal katastroofi algfaasis. See on aeg, millal hakkab selguma katastroofi tagajärgede tegelik ulatus. Oma varustuses ja tegevuses ollakse iseseisvad. Pärast lepingu sõlmimist saab iga uusliige missiooni paketi. See sisaldab isiklikku varustust, mille hulka kuuluvad riietus, magamiskott, toidunõud, veepuhastusseadmed jm. Kõige olulisem on ÜRO tunnustega vest, millest võib UNDACi liikmed ära tunda.

Kogu varustus peab olema eelpakitud, sest väljalend võib toimuda tõesti väga kiiresti. Saamaks alustada töödega kohe on vajalik ka kontoritoetuse olemasolu. Kuna töötatakse olukordades, kus võib puududa kõik eluks vajalik, kaasa arvatud elekter, siis võetakse kaasa ka esmavahendid kontori püstitamiseks. Need on väga tavalised esemed: arvutid, printerid, paber, pliiatsid jne. Tänapäeval on kindlasti üheks võtmeteguriks interneti olemasolu. Kui katastroofiirkonnas selle võimalust ei ole, siis kasutab UNDACi meeskond oma lokaalseid seadmeid, mis kuuluvad samuti missiooni varustuse hulka ja tagavad pääsu interneti ka keset tühjust ja kaost. Kui olukord nõuab suurema koordineerimise keskuse püstitamist, palutakse abi järgmiselt rahvusvaheliselt kehamilt, milleks on IHP (*International Humanitarian Partnership*). See on ühendus riikidest (Soome, Rootsi, Norra, Taani, Eesti, Saksamaa/

Luksemburg, Ühendkuningriik), kes pakuvad katastroofiirkonnas ÜRO-le tuge nii kontorite kui ka elamislaagritega.

Katastroofiirkonda saabunud UNDACi meeskonna esmaülesanne on võtta ühendust kohaliku ÜRO esindusega, et anda teada oma kohalejõudmisest. Edasi informeeritakse valitsust ja valitsusasutusi oma riigis viibimisest ja mandaadist seal töötada. Paralleelselt sellega tegeletakse olemasolevate andmete analüüsiga ning kaardistatakse teemad, mille kohta andmed on puudulikud. Esmavaatluse all on päästetööde rakendumine ja ulatus, meditsiiniabi vajadus ohvritele, joogivee ja toidu ning ajutiste elamispiindade rajamise vajadus ja üldise hügieeni olukord. Saadud info põhjal pannakse kokku esmaraport olukorrast ja vajaduste prioriteetidest. See saadetakse läbi OCHA kanalite maailmale laiali ja on esimeseks orientiiriks humanitaarabi

operatsioonide alustamisel. Teiseks väga oluliseks tegevuseks on juba saabuvate abijõudude vastuvõtmine ning suunamine õigesse kohta katastroofiirkonnas. Selleks määratakse ja antakse maailmale teada kindlad lennuväljad, sadamad ja piiripunktid, kust kaudu kannatada saanud riiki siseneda. Seal tagatakse nende ametlik vastuvõtt ja kontrollitud suunamine sinna, kus seda kõige rohkem vaja läheb. Samaaegselt saadetakse vastavalt olukorra arengule olukorraportteid, mis aitavad abiorganisatsioonidel koostada õigeid ja sihipäraseid saadeti. Arvestuslikult kestab UNDACi meeskonna aktiivtöö ca kolm nädalat, selle aja möödudes on katastroofiirkonnas korrektselt käivitunud sellised suured tegijad nagu WFP, WHO, UNICEF, kes on siis vastutavad edasiste ülesehitustööde eest. UNDACi missiooni lõppedes antakse oma tööülesanded üle kas kohalikele valitsusasutustele või OCHA kontorile koha peal.

Alates UNDACi süsteemi loomisest 1990. aastate alguses on UNDACi missioon olnud ca 250, millest eestlased on osalenud 13 korral. Riikide nimistu on väga erinev, sinna kuuluvad: Iraan, Sudaan, Indoneesia, Pakistan, Surinam, Laos, Namibia, Venemaa, Turkmeenia, Kirgiisia, Gruusia, Uganda, Tadžikistan, Türgi, Malawi ja Sierra Leone.

Tänapäeval on kindlasti üheks võtmeteguriks interneti olemasolu. Kui katastroofiirkonnas selle võimalust ei ole, siis kasutab UNDACi meeskond oma lokaalseid seadmeid, mis kuuluvad samuti missiooni varustuse hulka ja tagavad pääsu interneti ka keset tühjust ja kaost.

Hiina mittesekkumise põhimõttel baseeruva välispoliitika lõpp?

Hiina tajub oma rahvusvahelise positsiooni tähtsamaks muutumist.

Erakogu

Oliver Ait,
Eesti Välispoliitika Instituudi Aasia ekspert

Oliver Ait on elanud neli aastat Hiinas ja ka Jaapanis. Ta valdab hiina keelt, olles spetsialiseerunud majandusele ja poliitikale. Ta on töötanud ka majandus- ja kommunikatsiooniministeriumis Aasia nõunikuna.

Hiina on alates 1950. aastatest juhindunud oma välispoliitikas viiest printsiibist, milleks on kahepoolset suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse austamine, kahepoolne mitteagressioon, mittesekkumine teiste riikide siseasjadesse, võrdsus ning kahepoolne kasu ja rahumeelne koostöö. Vastandudes Ameerika Ühendriikidele, on Hiina välispoliitikas domineerinud alliansside mittemoodustamise printsiip ning keskendumine riigisisesele arengule. Arvestades riigi pehme ja tugeva jõu tagasihoidlikkust enne millenniumivahetust, on selline lähene mine arusaadav ning rohkemaks ei oleks Hiina arvatavasti ka võimeline olnud (Hiina välispoliitika eesmärgid on tänaseni peamiselt tulenenud siseriikliku majandussituatsiooni vajadusest). Sellest tingituna on Hiina ametlik positsioon olnud erinevates dispuutides ja kriisides rahumeelsete läbirääkimiste rõhutamine, sõjalise jõu vältimise toetamine ning ÜRO hääletustel hääletamata jätmine – olgu tegu siis sõjaga Iraanis ja Iraagis või hiljutine Ukraina kriis. Kuid Hiina majanduslik, sõjaline ja pehme jõud on tõusnud tasemele, mis on pannud riigi juhtkonda ning analüütikuid oma meelt muutma ning nõudma välispoliitika kaasajastamist. Juba on märke eemaldumisest mittesekkumise poliitikast ning ehk on aeg küsida, kas Hiina poolt kolmandate riikide siseasjadesse mittesekkumise poliitika on lõppemas ning seda eriti Siiditee projekti taaskerkimise valguses?

Hiinas on tekkinud aina rohkem häälekaid analüütikuid, arvamusiidreid ning professoreid, kes kutsuvad üles igane nud välispoliitilisi aluseid muutma. Peamiselt seetõttu, et Hiinast on saanud suurriik ning seega on muutunud ka riigi vajadused ja kohustused. Näitena võib tuua Yan Xuetongi, kes on välispoliitika ekspert Tsinghua Ülikoolis ning kes on soovitanud Hiinal loobuda oma alliansside mittemoodustamise poliitikast ja leppida asjaoluga, et riigi võimu kasvades tuleb sekkuda ka teiste riikide siseasjadesse (nagu Hiina on seda teinud juba aastatuhandeid loomuliku asjade käigu na). Maailm ei ole tema arvates enam USA-keskne ja polariseerumise tulemusena on tekkinud uus suurjõud, kes suudab enda ümber koondada teisi riike. Selleks jõuks on Hiina. Ta ei ole nõus, et Hiinal

ei ole sõpru ning nimetab ära Shanghai Koostööorganisatsiooni (kuhu kuuluvad Venemaa, Hiina, Kasahstan, Kõrgõzstan, Tadžikistan ja Usbekistan) ning riigid nagu Kambodža, Laos, Myanmar, Sri Lanka ja mõned teised. Alates 2012. aastast, mil Xuetong neid teemasid aktiivselt arutas ning mil Hiina uus president võimule tuli, on Hiina ümbruses palju muutunud (võimalik, et hiljutised Hiinale mittepositiivsed sündmused Sri Lankal ning Myanmaris oleksid alliansside loomise ideed toetanud), kuid idee, et Hiina on suurriik ning peab ka vastavalt käituma, on Hiina liidrite poolt „ära ostetud.“

Hiina kasvavad investeeringud üle maailma on pannud riiki juba sekkuma teiste riikide siseasjadesse. Läbirääkimiste vahendamine Talibani ja Afganistani valitsuse vahel, Sudaani rahuvalveoperatsioonid (mida Hiina ÜRO-lt palus), evakuatsioon Jeemenis, SARSi vastu võitlemine on märgid sellest, et oma kodanike ning investeeringute kaitsmine välisriikides on muutumas prioriteetsemaks ning ei ole enam mitte valik, vaid kohustus oma rahva ning (riiklike) firmade ees. Hiina analüütikud on hakanud kasutama uue reaalsuse kirjeldamiseks väljendeid „konstruktiivne sekkumine“, „loominguline sekkumine“ ning räägivad lähenedemisest, milleks on mittesekkumise ja tingimusliku sekkumise kombinatsioon. Mittesekkumise kontseptsioon on aegumas ning võimalik, et see jäetakse Xi Jinpingi poolt 20. sajandisse riigi sõjalise jõu suurenemise taustal. Hiina armee prioriteediks on hiljuti ametlikult seatud Hiina huvide ja kodanike kaitsmine välisriikides. Lisaks peab Hiina merevägi suurendama oma jõu kaugemale projitseerimise võimet, mitte ainult keskendumis rannalade kaitsmisele, nagu varem, ning juttu on ka sõjalise baasi rajamisest Aafrikasse (mis oma suuruselt jääks küll alla paljudele teistele riikidele, kuid oleks märgilise tähtsusega). Lisaks on kandnud vilja Jiang Zemin ajal tõstatatud „väljamineku poliitika“, mis nõudis ja toetas firmade investeeringute suurendamist välisriikides ressursside omandamise eesmärgil: Hiinast väljaminevad investeeringud on ületama hakanud sissetulevaid ning hiljutise uuringu kohaselt võib Hiinast saada käesoleva dekaadi lõpuks maailma suurim välisinvestor, kuna

Hiina riigist väljaspool olevad varad tõenäoliselt kolmekordistuvad aastaks 2020.

2015. aasta ja tõenäoliselt järgneva 10-30 aasta fookuseks seadis Kommunistlik Partei Siiditee projekti, mille kohaselt suureneks Hiina mõjuvõim ja sõltuvus ümberkaudsetest riikides veelgi. Siiditee ideed on erineval kujul varemgi tõstatatud ning majanduslikest kasudest räägitud, kuid täna võetakse Hiina vananeva majandusmudeli, riigi majandusliku, sõjalise ning pehme jõu kasvu ning muutunud julgeolekukeskkonna tõttu plaani tõsisemalt kui varem. Kuigi plaani detailid on asjaosalistelegi tõenäoliselt veel lahitud, peaks 2013. aastal taas-tõstatatud „Üks Vöö, Üks Tee“ strateegia katma üle 40% maailma SKP-st, üle 70% teadaolevatest energioreservidest ning 65% maailma populatsioonist. Eesmärgiks on plaani hõlmavate riikidega majanduskoostöö arendamine, kaubandusbarjääride lange tamine, Hiina välisinvesteeringute suurendamine, energiakoostöö ning energia-pakkumise tagamine Hiinale, siseriikliku tootmisvõimsuse väljasuunamine ning efektiivsuse tõstmine. Vahel ka Hiina Marshalli plaaniks nimetatud algatuse raames investeeritakse infrastruktuuri-projektidesse, energiasektorisse, pangandusteenustesse, IT-sektorisse ning arendatakse vabamajandustsoone, sadamaid ja kaubanduskeskuseid. Projekt peaks kaasama riike Kesk-Aasiast, ASEANist ja Aafrikast kuni Euroopani ning piirkondi, mis vajavad arenguks investeeringuid. See sobib Hiina jaheneva majandusega ja puuduliku kodumaise sisenõudlusega, paigutamist vajavate valuutareservide ning kodumaiste suurte tootmisülejääkide „eksportimisega“ suurepäraselt. Heaks näiteks on Pakistani majandusvöö, kus energiasektorisse, transporti, sadamatesse ning fiiberoptikasse planeeritakse investeerida üle 46 miljardi dollari. Ka Kasahstani, Venemaaga ja Ungariga on kirjutatud alla memorandumid riikide enda poolt läbiviidavate investeeringute ühildamiseks Hiina Siiditee projektiga ning suur osa Hiina riiklike ettevõtetest on plaani oma tulevikutegevustesse sisse kirjutanud. Arvestamata erainvesteeringute või „poliitikapankadega“ prognoositakse rohkem kui 300 miljardi USA dollari väärtuses investeeringute tegemist Hiina poolt järgnevate aastate jooksul. On neid, kes usuvad, et Siiditee projekt kujutab endas Hiina rahvusvahelises rollis suuri muutuseid ning täielikku eemaldumist Deng Xiaopingi „varja oma võimekust ning oota oma aega“ poliitikast. Selle läbi võtaks riik aktiivsema rolli maailma majanduspildi kujundamises, võtaks rohkem kohustusi rahvusvaheliste avalike hüvede pakkumisel ning tõstaks arenevate riikide rolli rahvusvahelistes

Hiinas on tekkinud aina rohkem häälekaid analüütikuid, arvamusiidreid ning professoreid, kes kutsuvad üles igane nud välispoliitilisi aluseid muutma. Hiinast on saanud suurriik ning seega on muutunud ka riigi vajadused ja kohustused.

Siiditee projekti raames saadab Hiina oma kapitali, ekspertiisi ja töötajad piirkondadesse, kus tänasel päeval on riikidel nagu Venemaa, Jaapan, USA tunduvalt suurem sõjaline kohalolek ja mõju ning mida võib pidada geopolitiilisteks võimuvõitluspiirkondadeks.

institutsioonides. Konkreetse näitena võib siin tuua Aasia Infrastruktuuri Investeeringute Panga loomist, millega liitus ka suur hulk Euroopa riike ning mida võib lugeda Hiina viimase aja üheks PR-võiduks. Samuti võimaldab see hajutada hirme, mida tuntakse Hiinast tulenevate investeeringute ees.

Siiditee projekti raames saadab Hiina oma kapitali, ekspertiisi ja töötajad piirkondadesse, kus tänasel päeval on riikidel nagu Venemaa, Jaapan, USA tunduvalt suurem sõjaline kohalolek ja mõju ning mida võib pidada geopolitiilisteks võimuvõitluspiirkondadeks. Arvestades, et riigil tuleb vastu seista suurte riskidega, nagu näiteks riikide erinev elatustase, ebastabiilsed ja erinevad poliitilised süsteemid, vahetuvad režiimid, sõlmimata investeeringute kaitse lepingud, kultuurilised erinevused ja usueelistused, mis investeeringute tegemist, kaitsmist ja lõpule viimist ohustada võivad, peavad mitmed Hiina analüütikud selle majanduslikku mõttekust aga küsitavaks. Olgu lisatud, et Hiina on saanud negatiivseid kogemusi oma pikaajaliste investeerimisplaanide elluviimisel, kuna näiteks Sri Lanka või Myanmar poliitiline situatsioon on muutunud ning investeringuid kahjustanud. Huvitavaks situatsiooniks on kujunenud ka Kreeka, mis Pireuse sadama näol oli justkui strateegiline musternäide ning värv Euroopasse, kuid *Grexiti* võimalus on tekitanud diskussiooni Hiina võimalikust sekkumise vajadusest. Siiditee projekti osas tõdetakse, et arvestades ohte investeeringute kordaminekule ja tulususele, ei ole need mikrotasandil loogilised. Hiina investeerib oma mõnes mõttes limiteeritud ressursid riskantsetesse projektidesse samal ajal, kui kodumaal oleks finantseeringuid ja reformimist vajavaid sektoreid ning Hiina infrastruktuuri investeringute sõltuvus on niigi ülemäärane suur ja tulumäär madal. Hiina Sotsiaalteaduste Akadeemia rahvusvaheliste investeringute instituudi direktor Zhang Ming tõdeb, et lisaks räägib ületootmise (tsement, metallitooted) suunamine Siiditee riikidesse vastu Hiina plaanidele majanduse restruktureerimise osas, lubades Hiinal toetuda samale vanale majandusmudelile ning meenutab pigem peale finantskriisi käiku lastud investeerimispaketti, mis lükkas probleeme tulevikku. Makrotasandil on investeeringud majanduslikust seisukohast mõttekamad, ühendades Hiina ümbritsevate riikidega, tehes ajapikku neid Hiinast sõltuvamaks (ja vastupidi) ning muutes Hiina regionaalseks majanduskeskuseks. Kuigi on võimalik Hiina pehme jõu suurenemine, peavad mitmed autorid üheks suurimaks

riskiks kasvavat negatiivset meelsust Hiina vastu, nagu on seda juhtunud mitmes riigis varem. Hiinal on lihtne jääda riskide tõttu passiivseks pooleks ning et mitte sel juhtuda lasta, on aga vaja kasutada nii riigi pehmet jõudu kui ka poliitilist mõju. Hiina juhtkond üritab eelpool toodud riske hallata, kuid raske on näha kogu projekti vaid investeerimistulu otsimisena mikrotasandil ning poliitiline ja turvalisuse mõõde peavad olema Siiditee plaanis olulisel kohal. Seetõttu on mitmed Hiina analüütikud tõdenud, et terrorismivastane võitlus, diplomaatia ning transporditeede lahti hoidmise tagamine peavad projektiga kaasas käima ning tegu on strateegiaga (mitte enam majandusliku initsiatiiviga), et suurendada Hiina mõjuvõimu oma perifeerias. Olgu lisatud, et Hiina on samal ajal valmistamas ette terrorismivastast seadust, mis on suunatud parandamaks julgeolekuolukorda peamiselt Kesk-Aasiaga piirnevatel konfliktsetel Hiina aladel ning õigustaks terrorismivastast võitlust ka Hiina piiridest väljaspool.

Pehme jõu projitseerimise valguses räägitakse ka ilmselt edaspidi peamiselt projektist kui majanduslikust initsiatiivist ning rõhutatakse sõnumeid nagu Hiina rahumeelne tõus, harmooniline ühiskond ning *win-win* partnerlusel. Hiina valitsuse esindajad on väljendanud, et nüüdne plaan peaks tooma ühist arengut erineva etnilise, kultuurilise ja religioosse taustaga piirkondades, otsides ühiseid eesmärgi ja jagatud kasu. Arvestades Hiina Kesk-Aasiaga piirnevatel aladel aina tihedamalt esile kerkivaid probleeme just eelnimetatud põhjustel, on julgeolek Siiditee plaani juures võtmekohal, nagu ka eesmärk kõiki neid erinevuseid siluda. Ameerika Ühendriikide taaskeskendumine Aasiale sõjaliselt, kombineerides seda kaubanduslepinguga *Trans Pacific Partnership*, millest Hiina välja jääb, ning moodustades lähedasi sidemeid Hiinat ümbritsevate riikidega, võib Siiditee projekti vaadata ka kui Hiina vastust USA tegevusele. Ehk siis suurendades ühelt poolt oma sõjalist jõudu, kuid teisest küljest ka majanduslikku ja kultuurilist sidusust ümberkaudsete riikidega. Seetõttu ei ole ka imekspandav, et Hiina suhted Venemaaga on lähedasemaks muutunud (Siiditee projekti elluviimisel on Venemaa kaasamängimine vaatamata konfliktsetele eesmärkidele oluline) ning Shanghai Koostööorganisatsiooni raames julgeolekuküsimused Kesk-Aasias aina rohkem esile kerkinud.

Olgu Siiditee projekt majanduslik või poliitiline (või mõlemat), Hiina seotus ümberkaudsete riikidega suureneb. Kuigi tõenäoliselt ei loobu riik lähiajal oma mittesekkumise ja alliansside mittemoostamise poliitika sõnastusest, hakkab selle sisu aina küsitavamaks muutuma. Hiina on aktsepteerinud, et peab käituma maailma suurriigile vastavalt ning tõenäoliselt saavad „hääled“, kes kutsuvad üles ka sekkumisele teiste riikide siseasjadesse, aina rohkem sõna. Riik on sunnitud leidma vastuseid küsimusele, kuidas kaitsta oma investeeringuid, inimesi ja huviseid piirkondades, kus need on ohus või võivad ohtu sattuda? Suurema sõltuvuse tekkimisega muutub aga valikuid aina vähemaks ning Hiina mittesekkumisele baseeruv välispoliitika kiipub reaalsuse nõudmistele jalgu jääma.

Ma pole kindel, kas Vene rahvas tahab oma ajalugu teada

Sergei Mironenko räägib Nõukogude-Saksa sõja alguskuudest, Molotovi-Ribbentropi paktist ja juurdepääsust Vene arhiividele.

Jaanus Piirsalu (*Postimees*), Moskva

Venemaal on tänavu, Saksamaa alistamise 70. juubeliaastal, paljusid ärritanud Venemaa riigiarhiivi elupõlise direktori Sergei Mironenko väljaütlemised Molotovi-Ribbentropi pakti kuritegeliku olemuse ning 28 panfilovlase olematu kangelasteo kohta. 1992. aastast Venemaa riigiarhiivi juhtiv Mironenko (64) rääkis Diplomaatialle oma vaadetest ajaloole ning sellest, mida huvitavat on välja tulnud sõjaaegsete dokumentide massilise avalikustamise käigus.

Venemaal on viimastel aastatel avalikustatud suures mahus ajaloodokumente. Palju enne salajaseks peetud materjale on avalikuks tehtud ja ajaloolaste kätte antud. Mis on olnud kõige põnevamad ja olulisemad leiud teie jaoks?

Selliseid asju on väga palju. Näiteks tuli hiljuti välja kolmeköiteline teos „Kindral Vlassov. Reetmise lugu“. Kindral Vlassov ja tema Venemaa Vabastusarmee oli üks keeruline episood Teisest maailmasõjast. (Andrei Vlassov oli sõja alguses üks edukamaid Nõukogude väejuhte, kes langes 1942. aastal sakslaste kätte vangi. – JP) Nüüd avalikustati kõik materjalid Vlassovi kriminaaluurimise kohta, mida hoiti FSB (Venemaa julgeolekuteenistus, Nõukogude NKVD ja KGB järeltulija – JP) arhiivis. Minu jaoks oli see väga tähenduslik asi, sest palju on räägitud sellest, et miks tema ja ta kaaslaste üle ei peetud avaliku kohut, sest arvati et nad hakkavad seal rääkima midagi nõukogudevastast.

Miks siis? Mis oli Vlassovist avalikustatud dokumentides kõige huvitavam? Sakslaste käes oli vangis kaks kindralit, õigemini kaks kindralleitnanti. Üks oli Andrei Vlassov ja teine Mihhail Lukin, kes sattus vangi raskelt haavatuna ja tal amputeeriti jalg. Sakslased rääkisid mõlemaga. Säilinud on saksakeelsed Lukini ülekuulamisprotokollid, kus ta nagu Vlassovgi mõistis hukka kolhoose

Ma olen sügavalt veendunud, et härra Suvorov on libaajaloolane. Tema „Jäälõhkuja“, mida Venemaal müüdi kümnemiljonilise tiraažiga, oli ju puhas spekulatsioon, fantaasia.

Nüüd nägid ka sõjamehed, et inimesed elavad seal (Euroopas) palju paremini. Et meie ehitame siin maailma parimat ühiskonda, aga nende elatustase on ikka palju kõrgem.

ja repressioone. Ühesõnaga, ta ei olnud mingi Nõukogude võimu toetaja. Kaks kindralit, kaks saatust, sest Lukin ei hakanud ikkagi sakslastega koostööd tegema, erinevalt Vlassovist. Vlassov kohtus lõpuks isegi (Heinrich) Himmleriga (Hitleri-Saksamaa politsei- ja julgeolekujõudude juht – JP), kes toetas ideed moodustada venelastest relvaüksused. Muide Hitler oli sellele kategooriliselt vastu. Ja vaat Vlassov sõidab Lukini juurde, et rääkida temaga koosööst. Lukin vastas talle, et „teie, Andrei Andrejevitš, olete naiivne inimene, kui te mõtlete, et Hitler lubab teil luua sõltumatu Venemaa valitsuse“ – Vlassovil olid alguses sellised nõudmised, et Hitler annaks garantii Venemaa terviklikkusele endise Venemaa impeeriumi piires –, „uskuge, seda ei tule, aga kui seda ei tule, siis on täiesti mõttetu teha sakslastega koostööd“. Lukinil oli lõpuks õigus. (Erinevalt Vlassovist, kes peale NKVD uurimist poodi 1946. aastal üles, Lukini üle Nõukogude Liidus kohut ei mõistetud. – JP) Ühesõnaga, töö selle kogumikuga veenis mind, et Vlassov oli siiski reetur. Ta oli muidugi keeruline figuur, aga dokumendid näitavad, kuidas ta samm-sammult kaldus koostööle sakslastega. Kollaboratsioonism on huvitav teema, sest see ei puuduta ainult Venemaad, vaid paljusid Euroopa riike.

Veel on väga oluline, et just hiljuti, tänavu juunis, avati esmakordselt ligipääs Riikliku Kaitsekomitee (koordineeris NSV Liidu kaitsmist ja hiljem pealetungi Saksamaale – JP) dokumentidele, mis avaldati digitaalselt. Kõikidelt nendelt dokumentidelt „salajane“-märget veel maha ei võetud, aga see on ikkagi tohutu massiiv dokumente. Näiteks avaldati kõik kaitsekomitee määrused. Venemaa kaitseministeeriumi keskarhiiv on Teise maailmasõja ajast avalikuks teinud tohutu palju dokumente ja ettekandeid. Ajaloolastel on see väga tõsine ülesanne kõik need materjalid nüüd läbi uurida.

Kui veel rääkida sõjaaegsete dokumentide avalikustamisest, siis kas Nõukogude-Saksa sõja (Venemaal Suur isamaasõda) alguse kohta ning Stalini käitumise kohta sõja alguses on leitud uut ja huvitavat infot?

See on muidugi ammu teada, et Stalin ei oodanud, et Saksamaa tungib Nõukogude Liidule kallale. Seda juhtub, sest väga kahtlustavad inimesed tihti usuvad, mida nad väga tahaksid uskuda. Stalin tahtis uskuda, et Molotovi-Ribbentropi pakt (MRP) hoiab ära Saksamaa kallale tungi Nõukogude Liidule. Kinnitust on aga saanud teadmine, et kui siis juhtus 22. juuni (Saksamaa kallaletung Nõukogude Liidule), langes Stalin sügavasse depressiooni. Ta ei ilmunud kaks päeva Kremli. Te kujutage ette, mis see tähendab olukorras, kus Minsk langes juba 28. juunil ning sakslased liikusid 60–80 km päevas, isegi vahel 100 km päevas otse Moskva peale. (Minskist Moskvasse on veidi üle 700 kilomeetri. – JP) Kogu riigi juhtimine oli koondatud ju ainult tema kätte. Siis otsustasid tema lähimad kaasvõitlejad Vorosilov, Malenkov ja Bulganin sõita ise Stalini Bližnaja suvilasse. (Stalini lemmiksuvi, mis asus Kremlile suhteliselt lähedal, millest ka nimi – Lähedane. Tänaseks asub see suvila juba Moskva linna piires. – JP) Sinna sõitmine omal initsiatiivil oli aga kategooriliselt keelatud, isegi Molotovile või Malenkovile (Stalini järel tähtsaimad Nõukogude riigi juhid). Stalin kutsus alati ainult ise sinna välja, kui ta soovis kellegagi rääkida. Lõpuks nad ikkagi sõitsid ise ning avastasid sealt omadega täiesti läbi Stalini. Siis Stalin ütleski neile selle kuulsa fraasi, et „Lenin jättis meile suure deržaava, aga meie keerasime selle persse“ (Ленин оставил нам великую державу, а мы ее просрали). Ja ainult Vorosilovi sõnad, et „kuidas siis nii, Koba (Stalini hüüdnimi veel tema revolutsionäärikarjääri algusest – JP), sa pead meid ju juhtima, meid ühendama, sest me loodame sinu peale“, turgutasid Stalinit niivõrd, et kohe seal-samas otsustati luua kaitsekomitee. Stalin ei unustanud seda olukorda ning 1945. aasta kevadel võidupüha vastuvõtul, kui ta lausus oma kuulsat toosti, siis ta ütles ühe lause, millele vähesed on tähelepanu pööranud: „Mingi teine rahvas oleks võinud öelda, et te ei õigustanud meie lootusi, me paneme (ametisse) teise valitsuse, aga vene rahvas sellele ei läinud.“ Ta mäletas väga hästi, mis olukorras ta ise oli 1941. aasta juunis!

Kas te järeldate nendest sõnadest, et Stalin kartis juunis 1941?

Muidugi! Stalin arvas, et need inimesed tulid teda arreteerima. Ta sai aru, et see katastroof oli tema lühinägeliku poliitika tulemus. Praegu need patrioodid räägivad suurest Stalinist jne, aga Stalin ise oli nendest patriootidest palju targem, sest tema sai aru, et selle eest tuleb vastutada.

Sellest kohtumisest Stalini suvilas kirjutas põgusalt oma mälestustes Anastass Mikojan (Stalini lähedane kaasvõitleja), kes aga ise ei olnud seal üldse kohal. Kust veel on sellele seigale kinnitust saadud?

Kõige üksikasjalikumalt räägib sellest oma mälestustes (Jakov) Tšadajev, rahvakomissaride nõukogu asjadevalitseja ning hilisem kaitsekomitee asjadevalitseja. Ta oli täielik stalinist. Kõik tema

Stalin arvas, et need inimesed tulid teda arreteerima. Ta sai aru, et see katastroof oli tema lühinägeliku poliitika tulemus. Praegu need patrioodid räägivad suurest Stalinist jne, aga Stalin ise oli nendest patriootidest palju targem, sest tema sai aru, et selle eest tuleb vastutada.

mälestused koosnevad suure ja targa Stalini ülistamisest. Aga ta teadis sellest episoodist ja kirjeldas seda. Rumal oleks arvata, et sellist vahejuhtumit ei olnud.

Kas võib seda nimetada üheks võtme- hetkeks venelaste isamaasõja alguses?

See oli Stalini isikliku nõrkuse hetk. Ta võttis ka hiljem vastu valesid otsuseid. Näiteks selle tagajärjel sattusid Kiievi all katlasse mitusada tuhat Nõukogude sõdurit, kõik need kaotused Ukrainas.

Sel aastal tähistati Venemaal vägeva paraadiga 70 aasta juubelit Saksamaa alistamisest. Miks Stalin lõpetas kõigest kaks aastat peale sõja lõppu, juba 1947. aastal, võidupüha paraadide korraldamise?

Ta ei lõpetanud mitte ainult paraadid, vaid kaotas ära ka 9. mai kui puhkepäeva – selle taastas puhkepäevana alles Brežnev 1965. aastal – ning lõpetas rahamaksimise sõjas saadud autasude eest. Daniil Granin (üks parimaid sõjast jutustavaid Venemaa kirjanikke, kes elab siiani, ta on 96-aastane – JP) rääkis mulle, kuidas kõik sõjast osavõtnud võtsid mõlemat otsust kui kõrvakiilu. Mulle tundub, et seda otsust (kaotada paraad, puhkepäev ja nn medaliraha) on väga kerge mõista. 1812. aasta isamaasõda ning sellele järgnenud Vene armee sõjakäik Euroopasse 1813–1815 tõi kaasa dekabristide liikumise sünni. Nüüd nägid ka sõjamehed, et inimesed elavad seal (Euroopas) palju paremini. Et meie ehitame siin maailma parimat ühiskonda, aga nende elatustase on ikka palju kõrgem. Seetõttu oli see teatud õppetund sõjaveteranidele, et ärge arvake, et teie hakkate kuidagi määrama Nõukogude Liidu saatust. Stalinil oli vaja veidi vähendada seda võitjate uhkust.

Ühesõnaga, teie meelest oli Stalini sõnum, et võitsime küll sõja, aga nüüd on vaja edasi minna kommunismi-ehitamisega ning kõik peavad selle nimel võrdsed olema?

Just, kõik pidid teadma oma kohta!

Ma otsisin hiljuti Venemaa arhiividest andmeid oma vanaisa saatuse kohta,

Kuni MRPni polnud Nõukogude Liidul piiri Saksamaaga. Ma austan sõjaeelseid Eesti, Läti, Leedu ja Poola armeesid, mis oleksid sõja puhul mingi paar nädalat ikka vastu pidanud, aga see tähendab, et mitte mingisugust ootamatut kallaletungi Nõukogude Liidule poleks Saksamaa saanud sooritada.

Sergei Mironenko peab Molotovi-Ribbentropi pakti kuritegelikuks.

JAANUS PIIRSAU

Mina olen sügavalt veendunud, et ajalugu on teadus ja teaduse eesmärk on tõde. Ja ei tohi karta seda tõde välja öelda. Selleks on muidugi vaja poliitilist tahet.

kes langes sõjas Punaarmee ridades. Kui paljude punaarmee laste saatuse on endiselt, 70 aastat peale sõda, veel teadmata?

Umbes kahe miljoni oma.

Jumal küll, kui paljude! Punaarmees hukkus ju suurusjärgus kümme miljonit. Jämedalt võttes iga viienda saatuse on siis ikka teadmata.

Silmapaistev, et meil on palju otsingurühmi, kes tegelevad sellega. Au neile, aga see on piisk merre. Vaja oleks riiklikku programmi. Te teate ju, et kuni pole maetud viimanegi sõdur, pole sõda lõppenud.

Need otsingurühmad on reeglina kodanikuinitsiatiiv. Kui palju Vene riik teeb ära teadmata kadunute otsimiseks? Riiklikku programmi kahjuks pole.

Väga imelik, eriti kui võrrelda ameeriklastega, kes on vist kõik oma kadunud üles leidnud.

Ei ole leidnud, neli on veel leidmata. Või oli neid kuus. (Ameeriklasi hukkus veidi üle 400 000 sõjaväelase. – JP)

Miks neid teadmata saatusega sõdureid oli Punaarmees ikkagi nii palju? Kas sõdurid olid sõja alguses halvasti dokumenteeritud või põgenes Punaarmee nii kiiresti, et polnud lihtsalt mingit ülevaadet, kes kus hävitamise alla sattus?

Esiteks muidugi need tohutud katlad sõja alguses, kuhu jäid sajad tuhanded punaarmeelased. Sakslased ju isegi ei peatunud, nad läksid nende väegruppeeringute ümber ja liikusid kiiresti edasi. Teiseks, kas te mäletate marssal Vorosilovi (Nõukogude armee üks juhte sõja ajal,

kuulus ka riiklikkuse kaitsekomiteesse) sõnu, kui Vlassovi armee sattus Mjasnõi Bori all soodesse ning neil oli vaid kitsas koridor väljapääsemiseks ning kerkis küsimus, keda välja viia: tehnika või sõdurid. Vorošilov ütles siis kuulsad sõnad: „Eided sünnitavad uued, aga tehnika suhtes pole ma kindel, millal me uued saame.“ Nii et, tehnika kõigepealt!

Jätame Stalini ja sõja. Kas avalikustatud dokumentidest on peale sõjasündmuste veel midagi huvitavat selgunud? Näiteks MRP kohta?
Aga mis võib seal veel teadmata olla?

Näiteks mingeid huvitavaid hinnanguid tollest ajast või kaalutlusi-põhjendusi?
Ei ole. Ühed arvavad endiselt, et see oli Stalini diplomaatia väljapaistev saavutus. Mina vastupidi arvan, et see oli traagiline viga. Võib olla isegi kuritegu.

Hitleri armeed toitis ning tankis Nõukogude Liit, samuti katsid Hitleri tanke soomused, mis olid tehtud Nõukogude Liidust saadud haruldastest metallidest. Kõike seda tarniti kuni 22. juunini.

Miks te peate seda kuriteoks?

Ühel lihtsal põhjusel – Hitleri plaanides võita kogu või siis vähemalt pool maailma oli väga suur tähtsus Saksa armeel. Hitler pani relvade alla viis miljonit inimest. Saksamaal ei olnud vahendeid, et seda viit miljonit ära toita. Saksamaale oli vaja teravilja, liha, piima. MRP võimaldas Saksamaal vallutada Euroopa, toites seejuures oma armeed Nõukogude Liidust pärit toiduga. Peale selle oli Saksamaal terav puudus naftast oma tankide, lennukite ja autode jaoks ning Venemaa tarnis seda neile. Hitleri armeed toitis ning tankis Nõukogude Liit, samuti katsid Hitleri tanke soomused, mis olid tehtud Nõukogude Liidust saadud haruldastest metallidest. Kõike seda tarniti kuni 22. juunini. Viimased ešelonid ületasid Saksamaa piiri siis, kui Saksa lennukid juba pommitasid Nõukogude linnu!

Kuni MRPni polnud Nõukogude Liidul piiri Saksamaaga. Ma austan sõjaeelseid Eesti, Läti, Leedu ja Poola armeesid, mis oleksid sõja puhul mingi paar nädalat ikka vastu pidanud, aga see tähendab, et mitte mingisugust ootamatut kallaletungi Nõukogude Liidule poleks Saksamaa saanud sooritada. Poleks olnud ühist piiri, poleks olnud „sõnamurdlikku kallaletungi“, nagu Nõukogude propaganda rääkis.

Stalinistid väidavad, et Balti riigid oleksid nagunii lasknud vabalt Saksa armee läbi – ma väga kahtlen selles! Väga kahtlen! Nad oleksid kohe kindlasti tõmmatud sisse konflikti hitlerliku Saksamaaga. Ükskõik kui nõrgad olid nende valitsused, aga kaotada oma vabadus, oma iseseisvus,

see on... Saate ju aru. Ma olen kindel, et kui Hitler oleks tunginud Baltimaadesse, siis Eesti, Läti ja Leedu poleks Poola eskujul niisama Saksa vägesid läbi lasknud.

Nõukogude armeel ju lasid Eesti, Läti ja Leedu ilma pauguta ennast annekteerida. Miks te arvate, et me oleks hakanud laskma sakslaste pihta?

See on väga raske küsimus. Lühidalt on vahe selles, et nad (s.o. Baltimaad) ei kaotanud täielikult riiklikku iseseisvust. Okupatsioonirežiim loob omaenda või-mustruktuurid, aga Baltimaade küsimuse kogu peen eripära peitub selles, et peale Nõukogude tulekut juhtisid Eestis endiselt eestlased, Lätis lätlased ja Leedus leedulased.

Saate ju isegi aru, et see oli formaalne juhtimine!

Formaalne või mitte, aga omad omavalitsusorganid ju olid. Polnud ju okupatsioonirežiimi. Või kui oli, siis oli see teistmoodi, mittetraditsioonilises vormis.

Olgu, jätame selle jutu. Selge, et MRP kuritegelikuks kuulutamine nõuab tänasel Venemaal mõnevõrra julgust, eriti kui olete riigiameti juht. Esimest korda te ütlesite seda avalikult välja kevaldel, sõja lõpu 70 aasta juubeli eel. Kas saite kaela kriitikat ja/või lausa ähvardusi?

Ei! (raputab energiliselt pead)

Hea seegi. Aga...

Pidage! See on iseenesest väga huvitav küsimus, sest kui Vladimir Putin ja duuma ametlikult tunnistasid, et poola ohvitser ei hukanud Katõnis sakslased, vaid meie lasime nad maha, siis kui palju oli meelepaha! Ja osa ühiskonnast ei usu seda siiani. Ja vaat see on küsimus, mis peaks meid kõiki muretsema panema: kas Venemaa rahvas tahab üldse teada omaenda ajalugu?

Kas tahab siis?

Ma ei ole kindel. See meelepaha ilmselt ebameeldivate, aga ilmselgete asjaolude kohta, see on... Mis on ajaloolaste ülesanne? Otsida tõde. Sellepärast ajalugu nii väga ei usaldatagi, et ajalugu on nii tihti võltsitud poliitilistel, hetkekasu eesmärkidel. Mina olen sügavalt veendunud, et ajalugu on teadus ja teaduse eesmärk on tõde. Ja ei tohi karta seda tõde välja öelda. Selleks on muidugi vaja poliitilist tahet.

Tõde, see on ju keeruline värk! Kui te lähete Moskvast raamatupoodidesse, siis te näete seal tervet armeed silmanähtavalt pseudoajaloolisi raamatuid. Minu meelest on selliseid raamatuid oluliselt rohkem kui korralike ajalooramatuid. Kui suureks te peate lokaalse pseudoajaloo probleemi?

Kas te pole uurinud raamaturiiguleid Prantsusmaa, Inglismaa või USA

Õelda, et Venemaa arhiivid on kinni, on vale. Venemaa seadusandlus ei tee ligipääsu küsimuses välismaa või Vene ajaloolastel vahet. Avatud arhiividele, „salajasuse“-templi kaotanud materjalidele on täiesti vaba ligipääs.

poodides? Seal on ka selline kirjandus absoluutses ülekaalus. Ma toon teile ühe näite. Tuntud Marc Ferro (Prantsusmaal väga populaarne ajaloolane tänu oma telesaadetele – JP) avaldas mõned aastad tagasi raamatu, milles väidab, et Nikolai II ja tsaariperekond ei tapetud Jekaterinburgis 1918 aastal. See on lihtsalt naeruväärne, aga sellise raamatu avaldas hinnatud Prantsuse ajaloolane. Lihtsalt sellepärast, et tema raamatut ostetaks.

Kujutage nüüd ette tavalist inimest, kes läheb Moskvast või siis New Yorgis raamatupoodi ja tahab teada tõde. Väga keeruline on leida tõde selle meelethuulga raamatute seas, mille kõigi kohta on öeldud, et need on ajalooramatud.

Tegelikult on kõige õigem tõe kriteerium algdokumendid.

Nojaa, aga kust see keskmine kodanik neid algdokumente ikka otsib või võtab?

Palun väga, tulgu või meie koduleheküljele. (Vene riigiarhiivi kodulehekülge – <http://www.statearchive.ru/>) Kui sul on tõeline huvi ajaloo vastu, siis loe algdokumente! Ära usu võltsinguid, mida on tõepoolest palju.

Sel teemal on olemas väga ilmekas ja värske näide – panfilovlased. Teie käsite faktid välja, et polnud see lugu selline, nagu me ajalooõpikute teame, polnud politrukki, kes oleks öelnud: „Suur Venemaa, aga taganeda pole kuhugi – selja taga on Moskva!“, aga Venemaa kultuuriminister (Vladimir) Medinski väidab et see on loba ja teie tegelete „sõnamulinaga“. (Suure isamaasõja üks kõlavamaid legende oli 28 panfilovlasest, kes Moskva all peatasid kehva relvastusega 50 sakslaste tanki. Hiljuti avalikustati, et Nõukogude Liidu sõjaväeprokuratuur selgitas juba 1948. aastal välja, et loo mõtlesid välja ajalehe Krasnaja Zvezda sõjakorrespondendid. – JP)

Mina soovitaks Medinskil, kes on ikkagi suure riigi minister, olla ettevaatlikum oma hinnangutes. Nende sõnadega häbistab ta mitte ainult ennast, vaid ka Venemaad.

No vot ja mida sellises olukorras siis teha – ajaloolane väidab faktidele põhinedes, aga siis tuleb „suur inimene“

ja ütleb, et ärge ajage loba?

Endal peab pea otsas olema. Kas sa usud igasuguseid sissesõitnuid või siis usud teadust.

Panfilovlaste kanglastegu, tuleb välja, polnud päris selline, nagu meile kooliajal õpetati. Kui palju neist omaaegsest kangelaslugudest üldse tõele vastab? Mul tulevad kohe pähe Gastello, Kosmodemjanskaja ja Matrossov.

Mina tegelesin panfilovlastega. Ja ainult idioot võib teha järelduse, et kui polnud 28 panfilovlast-kanglast, siis polnud üldse Panfilovi diviisi kanglastegu. Panfilovi diviisi hukkus Moskva kaitsel peaaegu täielikult. Seda, kogu diviisi kanglastegu, ei saa keegi eitada, selleks peab olema hullumeelne. Aga 28 ei olnud, no mis teha! Selle eest olid teised kanglased. Häda ongi selles, et Nõukogude võimu jaoks polnud mingit vahet, kas oli väljamõeldis või mitte. Sellega nad solvasid tõelisi kanglasi, kellega polnud kellelgi asja. Milleks oli üldse vaja kanglastegusid välja mõelda, kui need olid realselt olemas, vaat see on mulle arusaamatu.

Mis on üldse suuremad „valged laigud“ Teise maailmasõja ajaloos Nõukogude Liidus?

Ikkagi (Nõukogude-Saksa) sõja esimesed kuud. Ma muidugi ei tea, aga arvan, et kaitseministeeriumi arhiivis on dokumente, mis võiksid heita valgust erinevatele stsenaariumitele, mida Nõukogude kindralstaap enne sõda välja töötas. Ma olen sügavalt veendunud, et härra Suurov on libaajaloolane. Tema „Jäälõhkuja“, mida Venemaal müüdi kümne miljonilise tiraažiga, see oli ju puhas spekulatsioon, fantaasia. (Endine KGB ohvitser Viktor Suurov väidab ka eesti keeles ilmunud raamatus, et tegelikult plaanis Stalin ise rünnata Saksamaad 1941. aasta juulis, aga Hitler jõudis tasta ette. – JP). Ta mängis selle peale, et vaat teile valetati kõik need 70 aastat, aga mina räägin nüüd kogu tõe.

Kui avatud on täna Venemaa arhiivid välismaa ajaloolastele?

Õelda, et Venemaa arhiivid on kinni, on vale. Venemaa seadusandlus ei tee ligipääsu küsimuses välismaa või Vene ajaloolastel vahet. Avatud arhiividele, „salajasuse“-templi kaotanud materjalidele on täiesti vaba ligipääs. Selles mõttes on vähemalt meil (Venemaa riigiarhiivis) välismaalastele säilinud samasugune ligipääs nagu 1990. aastail. Nende arv on meil kogu aeg püsinud kümme protsendi piires. Minge vaadake meie lugemissaale, seal on palju välismaa uurijaid. Meie arhiivis on seitse miljonit toimetust, keskmiselt sada dokumenti ühes toimetikus. Kujutate ette, milline meri materjali see on!

Paratamatu vastastus ennustamatu tuleviku taustal

Eesti kaitsevõime võtmed seisavad ikka peamiselt meie endi, mitte kellegi teise käes.

Kalev Stoicescu,
RKK teadur

Kalev Stoicescu on töötanud aastatel 1991–2000 välisministeeriumis, sh suursaadikuna OSCEs ning USAs ja Kanadas. Ta oli Eesti delegatsiooni liige piiriläbirääkimistel Venemaaga ja Lätiga.

Aastatel 2002–2014 töötas Stoicescu kaitseministeeriumis, olles algul tsiviilmilitaarkoostöö osakonna juhataja ning alates 2007. aastast kaitsepoliitika nõunik Eesti suursaatkonnas Pariisis. Alates augustist 2014 Rahvusvahelise Kaitseuringute Keskuse teadur.

Eesti ja teiste Läänemere ääres asuvate liitlaste julgeolek on suuresti sõltuv läänemaailma ja Venemaa vaheliste suhete kliimast, mis on nüüdseks täiesti selgelt muutunud konfrontatsiooniliseks tõenäoliselt pikaks ajaks. Berliini müüri langemisest ning kurjuse impeeriumi kokkuvarisemisest on möödunud veerand sajandit, mille jooksul Eestis tajuti jätkuvalt, võib-olla paremini kui kuskil mujal, et vaenutsemise tuli põles endiselt külma sõja tuha all. Venemaa on muutunud president Vladimir Putini valitsemise ajal „probleemsest strateegilisest partnerist“ uuesti Lääne vastaseks, kui mitte vaenlaseks. Venemaa propaganda on osutunud küllalt efektiivseks ka mujal maailmas, mis tõttu paljud arvamuskujundajad väidavad, et vastastust oleks võinud ja pidanud ära hoidma, või koguni süüdistavad lääneliitlasi Venemaa liigeses provotseerimises. Püüan järgnevalt arutleda (kasutades kronoloogilise analüüsi võtteid) selle üle, miks vastasseis on paratamatu ning milline võiks olla tuleviku tõenäolisem stsenaarium – olgugi see raskesti ennustatav –, mis puudutab Eesti ja tema liitlasnaabrite julgeolekut.

Jeltsini ajastu pohmellist ärkamine

1999. aasta augustis määrati luuraja taustaga ning avalikkusele peaaegu tundmatu Putin ilmselt Boriss Jeltsini oligarhide ja „organite“ poolt pödüra presidendi mantlipärijaks. Kõigest nelja nädala jooksul hakkas Venemaa ohuvägi Groznõid pommitama ning Moskva äärelinnades ja teistes Venemaa paikades lasti – nähtavasti FSB poolt – elumaju õhku, mis oli sobilik ettekääne teise Tšetšeenia sõja alustamiseks. Enamik Lääne poliitikuid ja vaatlajaid ei näinud selles mitte midagi kurjakuulutatavat, sest ka Jeltsin oli omal ajal Tšetšeenia küsimusega „tegelanud“. Venemaad hakati üha enam erinevatesse koostöövormidesse kaasama (nt NATO-Vene Nõukogu loomine 1997. aastal, Venemaa liitumine G7ga 1998. aastal jne) ning pea mitte keegi ei soovinud Venemaad isegi kritiseerida, rääkimata vastuseisu avaldamisest.

2000. aasta oktoobris otsustas Putin taaskehtestada NSV Liidu hümnini Jeltsini-aegse Mihhail Glinka „Patriootilise laulu“ asemel. Lääs ei taibanud sümbolite tähendust ja olulisust Venemaa kontekstis. Putini režiim hakkas ennast ehtima nii Tsaari-Venemaa kui ka NSV Liidu sulgedega, mis osutusid sisepoliitiliselt parasjagu kasulikuks.

Mitte väiksem šokk ei olnud Putinile Põhjalaevastiku esimene külma sõja järgne suuremastaabiline õppus augustis 2000. aastal, kui uppus tuumaallveelaev Kursk, mis näitas väga ilmekalt Venemaal valitsevat korralagedust ja sõjalist nõrkust.

Putin päris Jeltsinilt poliitiliselt, majanduslikult ja moraalselt laostunud Venemaa, mida hilisemad Kremli poliititehnoloogid on – arvatavasti mitte juhuslikult – võrrelnud Weimari Vabariigiga. Venemaa riigikassa seis võrdus mitmesaja miljoni dollarilise võlaga, oligarhid olid vähegi tulusa tööstuse ja tooraine ekspordikanalid „pri(h)vatiseerinud“, riiklik „aparaat“ oli täiesti korrumpeerunud ja ebaefektiivne, eriti jõukamad regioonid liikusid võimukeskusest eemale ning taotlesid rohkem iseseisvust jne. Mitte väiksem šokk ei olnud Putinile Põhjalaevastiku esimene külma sõja järgne suuremastaabiline õppus augustis 2000. aastal, kui uppus tuumaallveelaev Kursk, mis näitas väga ilmekalt Venemaal valitsevat korralagedust ja sõjalist nõrkust.

Just siis, uue millenniumi hakul, kui Jeltsini ajastut hakati Venemaal tembeldama „liberaalse demokraatia ebaõnnestunud eksperimendiks“, seadis Putin enda ette väga ambitsioonikad eesmärgid, mis kujundavad jätkuvalt Venemaa poliitikat:

Tugevdada ja tsentraliseerida riigivõimu – nn „võimuvetikaali“ – ning hoida seda enda käes piiramatult aeg mistahes vahenditega;

Selekteerida lojaalseid oligarhe – kellest moodustus Putini eliidi sisering – ning kinnistada riigi kontrolli majanduse üle;

Asuda Kremli kassat kiiresti täitma nafta ja maagaasi ekspordituludega ning vajadusel kasutada gaasikraane poliitilise tööriistana;

Allutada kõik jõustruktuurid täielikult Kremlile, kiires tempos moderniseerida relvajõud ning aktiveerida FSB jt „organite“ tegevust;

Marginaliseerida või koguni elimineerida siseriiklik poliitiline opositsioon ning kontrollida peamisi meediakanaleid;

Kujundada riiklikul tasemel venelaste patriootlik identiteet ja moraalne pale Kremli kinnitatud „ajaloolise tõe“, Stalini võidu (nn Suures isamaasõjas) ning „traditsiooniliste väärtuste“ alusel;

Kehtestada Venemaa poliitiline ja majanduslik ülemvõim nendes NSV Liidu varemeist üles kerkinud riikides, millel Kremli arvates puudus ELi ja/või NATOga liitumise perspektiiv;

Muuta Venemaa globaalse tähtsusega regionaalseks jõukeskuseks, mille „eluliste huvidega“ peab läänemaailm arvestama Kremli poolt taotletava mitmepooluselise uue maailmakorra raames.

2000. aasta oktoobris otsustas Putin taaskehtestada NSV Liidu hümnini Jeltsini-aegse Mihhail Glinka „Patriootilise laulu“ asemel. Lääs ei taibanud sümbolite tähendust ja olulisust Venemaa kontekstis. Putini režiim hakkas ennast ehtima nii Tsaari-Venemaa kui ka NSV Liidu sulgedega, mis osutusid sisepoliitiliselt parasjagu kasulikuks.

Ühtlasi tundub, et Putini imidži kujundamisel võttis Kreml järk-järgult eeskujuks fašistliku Itaalia diktaatori Benito Mussolini, kes esimesena tunnetas ja eksploateeris propagandamasina võimu rahvamasside üle ning defineeris – 20. sajandi totalitaarsete režiimide kontekstis – rahvusvahelisi suhteid kui üksnes (suur)riikide poliitilisele ja sõjalisel tugevusele põhinevat jõuvahekorda. Lisaks unistas Mussolini, keda ka Hitler siiralt imetles, kunagise Rooma impeeriumi taastamisest ning poseeris kaamerate ees sportliku palja ülakehaga või silitades lõvikutsikaid. Putini ja Mussolini poliitiliste

Putini Venemaa tundus arvavat vaatamata ÜRO hartale, OSCE alusdokumentidele jpm, et 2004. aasta ELi ja NATO laienemise laine määrab läänemaaailma lõplikud piirijooned Kesk- ja Ida-Euroopas, kusjuures Ukraina, Valgevene, Moldova ja Kaukaasia riigid on Kremli eksklusiivne ja loomulik mõjusfäär ehk „lähivälismaa“.

ja imagoloogiliste sarnasuste nimekiri on väga pikk, kusjuures Venemaa presidendil jätkuval suurel sõprusel *Il Duce*'t pisut meenutava ning kriminaalkorras süüdimõistetud Silvio Berlusconi on teatud sümbolne tähendus, mis on sügavam kui maagaasi müük ja Lääne ühtsuse lõhkumine.

2003. aastal algas nähtav pööre vastastuse poole

Putin leidis ennast presidendiks saades sisuliselt sarnastes poliitilistes ja majanduslikes oludes, milles Jeltsin pidi tegutsema kümme aastat varem. Jeltsin esines 1990. aastate alguses veendunud demokraadina, keda Lääs toetas, mistõttu ta ei saanud näiteks Balti riikide iseseisvust mitte tunnustada, kuigi NSV Liit formaalselt veel eksisteeris. Küll aga muutus Jeltsini suhtumine Balti riikidesse üha negatiivsemaks, kui need nõudsid kindlalt Vene vägede väljaviimist ning võtsid selge Lääne orientatsiooni. Kreml oli sunnitud mõru näoga kõike seda aktsepteerima, kuid asus teisalt Balti riike süüdistama inimõiguste rikkumises jms. Putin esines alguses samuti pigem demokraadina, kes ei pidanud isegi meediakanalite tsensuuri vajalikuks (muide, ka Mussolini oli algselt samal seisukohal), pakkus peale 9/11 USAle abi terrorismivastases võitluses ning neelas kuidagi alla Balti riikide ja teiste Venemaa endiste satelliitriikide peatse astumise Euroopa Liitu ja NATOsse. Putinil lihtsalt polnud sel ajal niisugust võimutäiust ning Venemaa ei suutnud veel koguda piisavalt suuri rahalisi reserve, mis oleks lubanud Kremlil Läänega ülbiteeda või naaberriikide suhtes sõjaliselt agressiivne olla.

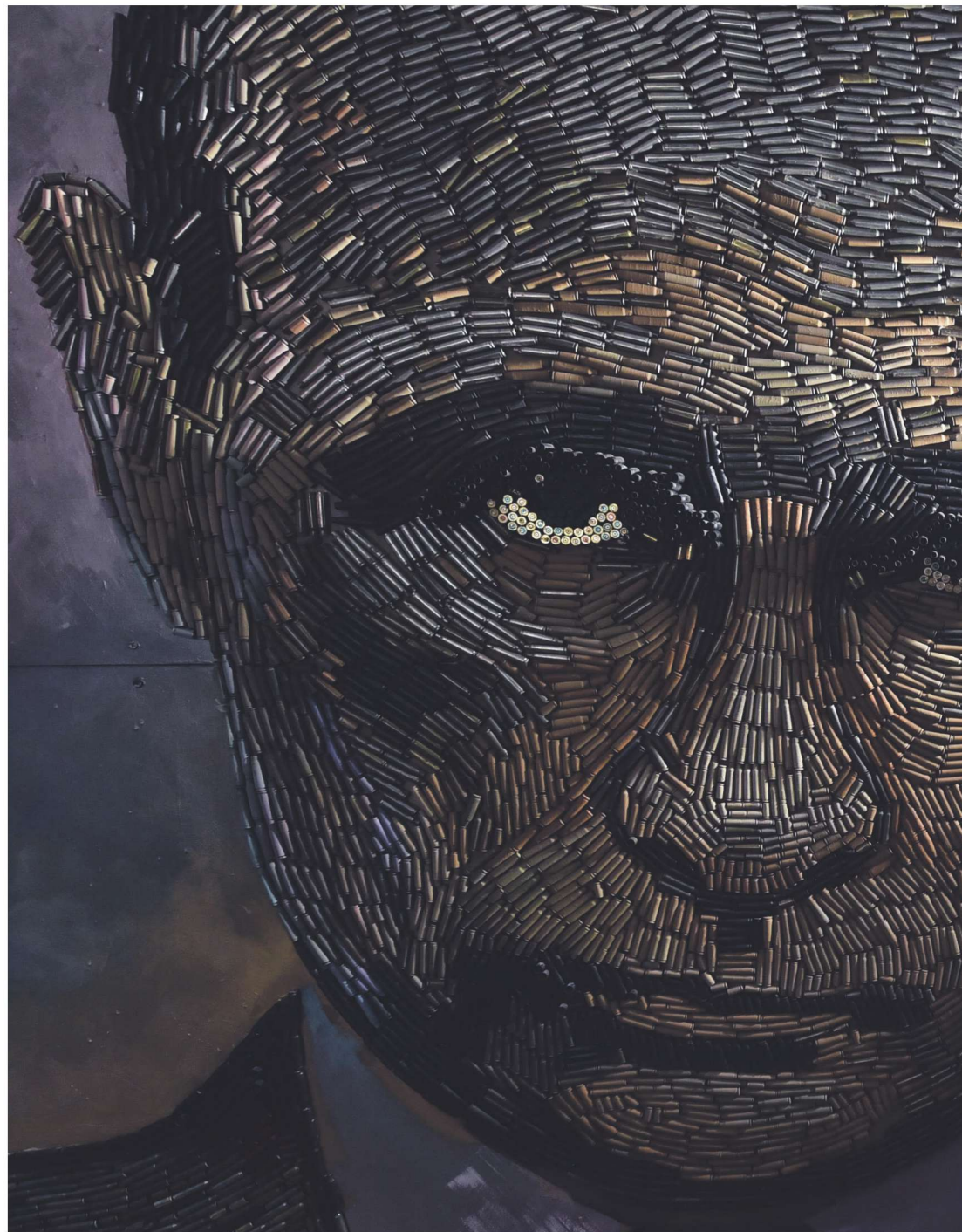
Venemaa ei näinud vajadust ennast läänemaaailmaga poliitiliselt, kultuuriliselt ja majanduslikult samastada, pigem imetledes Hiina reformitud kommunistlikku režiimi. Seetõttu ei näinud Lääs ka võimalust suure idanaabri tihedaks integreerimiseks, otsides optimaalset *modus vivendi*'t. Nähtav pööre saabus aastatel 2003-2004, kui olulised sündmused puhusid tuha all põlenud söed lõkkele. Esiteks, Putini Venemaa tundus arvavat vaatamata ÜRO hartale, OSCE alusdokumentidele jpm, et 2004. aasta ELi ja NATO laienemise laine määrab läänemaaailma lõplikud piirijooned Kesk- ja Ida-Euroopas, kusjuures Ukraina, Valgevene, Moldova ja Kaukaasia riigid on Kremli eksklusiivne ja loomulik mõjusfäär ehk „lähivälismaa“. Gruusia rooside ning Ukraina oranž revolutsioon, kuid ka ELi ja NATO jätkuv avatud uste ja idapartnerluse poliitika, mis põhinevad iga riigi õigusele ise määrata oma orientatsioon ja liitlased, tõestasid, et demokraatlikud riigid ei saa nõustuda Kremli dikteeritud punase joonega.

Teiseks, küllalt tõsised kriitikanooled lendasid Kremli pihta, kui 2003. aasta detsembris ilmselgelt võltsiti Riigiduumal valimiste tulemusi ning Jabloko ja teised opositsioonilised parteid marginaliseeriti täielikult. Mõni nädal hiljem vahetas Putin liberaalse peaministri Mihhail Kasjanovi selgelt reaktsoonilise Mihhail Fradkovi vastu. Tagatipuks, kuigi Putin näis toetavat USA ja teiste NATO liitlaste sekkumist Afganistanis Talibani režiimi kukutamiseks ning Al-Qaedaga võitlemiseks, oli USA juhitud koalitsiooni invasioon Iraaki 2003. aastal Moskvale väga ebameeldiv – eriti selles mõttes, et Kremli seisukohaga ei arvestatud ning Venemaa poolt välja õpetatud ja varustatud Saddam Husseini hiiglaslikud relvajõud tehti põrmuks kõigest mõne nädalaga.

Vastasseis süveneb

Mida aeg edasi, seda selgemaks muutus tõsiasi, et Venemaa ja läänemaaailma huvid ja väärtused on suuremas osas vastandlikud, vahest koguni lepitamatud. USA tajus teravalt Iraanist lähtuvat tuumaohu enda ja eelkõige oma Euroopa liitlaste suhtes, mida Venemaa ei aktsepteerinud, mistõttu Moskva seisis resolutselt vastu USA raketikaitsekilbi elementide rajamisele Poolas ja Tšehhi Vabariigis. Mööngem, et need elemendid jäid siiski rajamata ning USA toetub nüüd eelkõige oma sõjalaevadele paigutatud lahingusüsteemile Aegis.

Moskva retoorika muutus üha läänevaenulikumaks ja agressiivsemaks, mida illustreerivad kõige paremini Putini 2006. aasta aastakõne ning 2007. aasta esinemine Wehrkunde julgeolekukonverentsil Münchenis – ähvardamine relvastumise võidujooksuga, eriti tuumajõude silmas pidades, USA juhtpositsiooni ja läneriikide poliitika terav kritiseerimine jne. Soola ja pipart lisas Kosovo iseseisvuse küsimus 2008. aasta hakul, kusjuures Venemaa ei olnud sugugi unustanud oma liitlase – Serbia – pommitamist ja „alandamist“ NATO poolt 1999. aastal. Muide, Venemaa kasutab ka enda suhtes väga oskuslikult „alandamise“ argumenti, „meenutades“ kõikvõimalikke Lääne-poolseid „lubadusi“ (näiteks seda, et NATO olevat „lubanud“ juba Mihhail Gorbatšovile, et peale Saksamaa ühinemist allianss enam

Venemaa üha agressiivsem poliitika seostub president Vladimir Putini nimega. Ukraina kunstnik Daria Martšenko näitab valgust enda valmistatud Vladimir Putini portreele. Noor kunstnik pälvis maailma tähelepanu, kui lõi Putini portree 5000 padrunikestast, mis koguti separatistide kontrollitud Ida-Ukrainast. Martšenko „Sõja nägu“ on üle kahe meetri kõrge.

AFP/SCANPIX

ei laiene). Ikka selleks, et Lääs tunneks (võlts)süüd ning paistaks välja alatuna.

Kuigi oli selge, et Ukraina ja Gruusia tee NATOsse saab olema väga pikk ja okkalne, kui see üldse kunagi sihile viib, sest eriti Saksamaa ja Prantsusmaa seisis 2008. aastal Bukaresti tippkohtumisel kindlalt vastu isegi mitte-midagi-lubavale teekaardile, otsustas Putin arved õiendada kõigepealt tema poolt vihatud Gruusia presidendil Mihheil Saakašvili-ga. Selleks ajaks olid Venemaa relvajõud teatud arengu läbi teinud (kuigi mitte

piisavalt, nagu kuuepäevase sõja õpitunnid näitasid) ning Kremli kassas oli kumuleerunud enneolematu rikkus. Gruusia-vastane agressioon ning Abhaasia ja Lõuna-Osseetia okupeerimine Venemaa poolt korras äratas läänemaaailma, kuid Prantsusmaa president Nicolas Sarkozy ja paljud teised liidrid otsustasid, et võib silmad kinni panna ja edasi snuusida, sest justkui polnud isegi mitte halb unenägu, ammugi mitte uue ja ebameeldiva reaalsusega. Venemaa pidi jääma Lääne strateegiliseks partneriks, olgugi keeruliseks naabriks, kusjuures Eesti-suguseid kellalööja-riike peeti siin-seal, kuid eriti Moskvast, lihtsalt russofoobseks ja paranoiliseks.

2010. aastal puhkenud araabia kevad, mis viis Liibüa kauaaegse diktaatori Muammar al-Gaddafi kõrvaldamiseni (millele Moskva andis kogemata loa, mida hiljem kahetses) ning ohustas isegi Venemaa kõige kindlamat liitlast Lähis-Idas, Süürias valitseva Bashar al-Assadi režiimi, üksnes süvendas Kremlis veendumust,

Putini ja Mussolini poliitiliste ja imagoloogiliste sarnasuste nimekiri on väga pikk, kusjuures Venemaa presidendil jätkuval suurel sõprusel Il Duce't pisut meenutava ning kriminaalkorras süüdimõistetud Silvio Berlusconi on teatud sümbolne tähendus, mis on sügavam kui maagaasi müük ja Lääne ühtsuse lõhkumine.

et käima on läinud lääneriikide suurejooneline vandenõu Venemaa ideoloogiliseks destabiliseerimiseks ning Putini režiimi kukutamiseks. Putin muutus üha enam paranoiliseks ning nägi kõikjal eksistentsiaalset ohtu, isegi Riigiduum järjekordselt fabritseeritud valimiste ning presidendi „taasvalimise“ järel toimunud opositsiooni meelevaldustes, kus reeglina viibis rohkem miilitsaid kui protestijaid.

Vastasseis plahvatab

Ukraina on oma etnilise koosseisu ja keele, ajaloo, religiooni ja traditsioonide poolest Ida ja Lääne vahel seisev riik. See on siiski Lääne vaatenurk, sest Venemaa pole kunagi Ukrainat täisväärtuslikuks riigiks ega ukrainlasi eraldi rahvuseks pidanud. Kremli-sõbralik president Viktor Janukovõtš arvas õigustatult, et Ukraina poliitilise ja majandusliku stabiilsuse võtmeteguriks on head suhted nii

Eesti iseseisvuse ja julgeoleku garandiks ei ole ainult NATO ja EL, vaid eelkõige oleme me seda ise.

Nii kaua, kuni Venemaal kestab Putini ajastu, ei ole vähimatki põhjust loota kliima paranemist ega uskuda mistahes Kremli-poolseid lubadusi. Hiina võib Putini režiimi toetada, loomulikult oma tingimustel ning püüdes enda suhteid Läänega mitte rikkuda, kuid see üksnes pikendab Venemaa majanduse agooniat.

Venemaa kui ka Euroopa Liiduga. Brüssel pakkus Kiieville liikmesuse perspektiivi mittelubavat assotsiatsioonilepingut, kusjuures Moskva ei näinud kuni 2013. aasta sügiseni erilisi probleeme Kiievi loomuliku ja tasakaalustatud kahesuunalise lähenemisega. Paraku muutus Kiievi ELi-suunaline poliitika Moskvale vastumeelseks, et mitte öelda „ohtlikuks“, kui Putini lähimad poliittehnooloogid võtsid seisukoha, et nn Euraasia Liit, mida sooviti käivitada 1. jaanuaril 2015. aastal, ei ole mõeldav ilma Ukraina „täieliku integratsioonita“. Putin sundis Janukovõtši (hiljem ka Armeenia presidenti Serž Sargsjani) loobuma ELi pakutud assotsiatsioonilepest, mis tekitas Maidani meelevaldustega alanud sündmuste ahela. Saksamaa kantsler Angela Merkel olevat Putinilt küsinud mitu tundi järjest Brisbane'is toimunud G20 tippkohtumise äärealadel, miks oli Venemaal seda kõike vaja, kuid selget ja adekvaatset

vastust ta ei olevat saanud. Niivõrd brutaalne rahvusvahelise õiguse ja Euroopa julgeoleku tagamise poliitiliste mängureeglite rikkumine, kui oli Krimmi okupeerimine ja annekteerimine, ei saanud jääda Lääne-poolse poliitilise ja majandusliku vastuseta.

Konfrontatsioon jätkub määramatuks ajaks

Tõenäoliselt on ka Kremli analüütikud ja võimukandjad nüüdseks mõistnud, et vastastuse eskaleerimine, näiteks Venemaa järjekordse sõjalise avantüüri näol „lähivälismaal“, ei saa kulgeda enam lineaarselt, suhteliselt ennustatavate tagajärgedega, vaid geomeetriliselt, mis võib tekitada globaalse, ka sõjalise konflikti Läänega. Eesti ja tema naaberliitlased alles õpivad elama selles uues karmis reaalsuses, kus Putin vehib üha enam tuumamöödaga ning ei anna vähimatki

Paraku muutus Kiievi ELi-suunaline poliitika Moskvale vastumeelseks, et mitte öelda „ohtlikuks“, kui Putini lähimad poliittehnooloogid võtsid seisukoha, et nn Euraasia Liit, mida sooviti käivitada 1. jaanuaril 2015. aastal, ei ole mõeldav ilma Ukraina „täieliku integratsioonita“.

märki kavatsusest Kremli senist – lääne-maailmaga konfliktile suunatud – poliitilist kurssi muuta. Läänele vihaselt selja pööranud Venemaa on otsustanud viskuda Hiina sülle, kelles Putini režiim näeb oma majanduslikku ja välispoliitilist päästeinglit. Küllap saab kunagi olema venelaste jaoks väga valus avastada tõde, kes oli ja on tegelikult ohtlik ja kes mitte.

Nii kaua, kuni Venemaal kestab Putini ajastu, ei ole vähimatki põhjust loota kliima paranemist ega uskuda mis tahes Kremli lubadusi. Hiina võib Putini režiimi toetada, loomulikult oma tingimustel ning püüdes enda suhteid Läänega mitte rikkuda, kuid see üksnes pikendab Venemaa majanduse agooniat. Seega, Putini režiim kestab tulevikus paljusk Pekingi armust ning oluliseks muutub küsimus, kas Hiina peab tugevat Venemaad omaenda huvidele vastavaks. Läänemaailma kogemus on näidanud, et totalitaarne, poliitiliselt ja sõjaliselt tugev ning tublisti täitunud riigikassaga Venemaa muutub paratamatult ülbeks ja agressiivseks enda naabrite suhtes ja ka laiemalt.

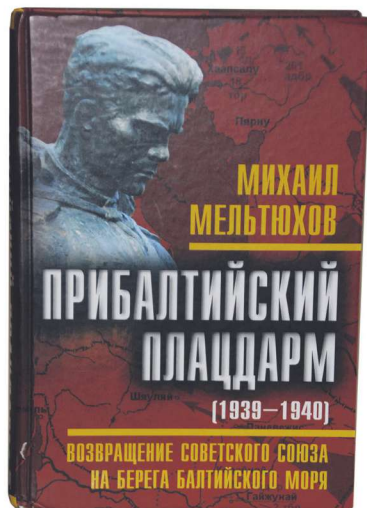
Mõne aastaga, mille jooksul on Eesti ja tema liitlasnaabrid kohustatud oma julgeolekut igakülgsele ja maksimaalselt tugevdama, võib kujuneda uus ja oluliselt süngem tähtede seis – Venemaa majandus on kollapsi äärel, Kreml ei ole ikka veel suutnud Ukrainat destabiliseerides Kiievi üle kontrolli saavutada, Putini sisering nõuab suhete parandamist Läänega ehk kursimuutust. Kui Moskvast peaks aset leidma poliitiline kaos või kataklüsm, ei pruugi see tekitada sugugi mitte ainult või peamiselt negatiivseid tagajärgi. Mõelgem NSV Liidu kokkuvarisemisele, muidugi mitte Putini vaatevinklist.

Eesti ja tema liitlasnaabrid, tegelikult kõik Euroopa riigid, peavad minimeerima Venemaa poliitikast tingitud negatiivsed majanduslikud tagajärjed ning sõjalise ohu. Eesti iseseisvuse ja julgeoleku garandiks ei ole ainult NATO ja EL, vaid eelkõige oleme me seda ise. Tõhus kollektiivkaitse ning Eesti sõjaline valmidus on igal juhul tarvilikud, kuid siiski mitte täiesti piisavad, et vältida võimalike Venemaa-poolsete varjatud provokatsioonide korraldamist. Riigi poolt modernse kontserdimaja ja spordiareeni ehitamine Narvas, selle linna tihedam külastamine valitsusliikmete poolt näitamaks, et ka see piirkond on Eesti täisväärtuslik osa, jms oleksid samuti olulised sammud riigi stabiilsuse ja julgeoleku tagamisel.

Eesti, Läti ja Leedu Nõukogude Liidu sõjatandrina

Ago Gaškov,

Ida-Virumaa maavanema nõunik

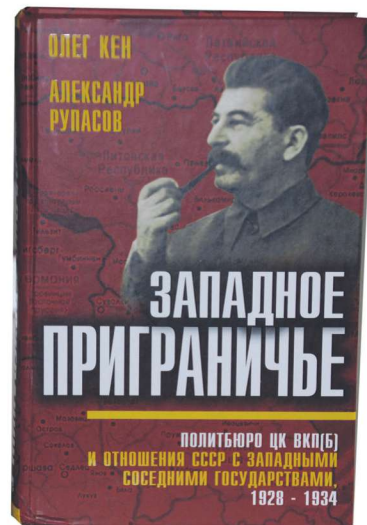

Mihhail Meltjuhov „Прибалтийский плацдарм (1939–1940). Возвращение советского Союза на берега Балтийского моря“.

Mihhail Meltjuhovi „Balti tanner“ on põhjalik uurimus, mille eesmärk on näidata, et Balti riigid pole riigid, vaid pelgalt maa-ala, mis on suurriigile vajalik oma julgeoleku tagamiseks. See lähene-misnurk on kätketud pealkirja. Mitte riigid, vaid sõjatanner, maalapp, kus peaks käima permanentne lööming suure riigi nimel. Teost põhjalikumalt lugedes see esialgne muljesähvatus kord kinnitub ja süveneb, kord väheneb, kohati isegi kaob. Meltjuhhov on tõsine ajaloolane. Aga ajalugu on tihtipeale võitjate kirjutatud lugu ja Venemaa käsitleb Teise maailmasõja lõppu Euroopas kogu oma ajaloo suurima, et mitte öelda ainsa võiduna.

720-leheküljeline teos ilmus eelmisel aastal Moskvast, kirjastuse Algoritm välja-andena. Ma ei liialda, kui ütlen, et igaüks, kes vene keelt oskab ja naaberriigi käitumist mõista tahab, võiks selle raamatu oma riigilisse hankida. Kasvõi selleks, et eelmises lõigus kirjapandut kinnitada või ümber lükata. Mitte-ajaloolase, vaid ajakirjaniku ja idapoliitikahuvilise ülevaade tõsisest ajaloolisest uurimusest ei saa mingil juhul olla tõsiteaduslik analüüs. Seega otsisin raamatust niiöelda põnevamaid lõike.

Mulle näib, et eseseisvate Baltimaade, eriti Eesti luuretegevus on idanaabrile alati peavalu valmistanud. Ka Meltjuhovi raamatus on sellel teemal juttu. Aga mis on sõjatanner ilma luureintrigidega. Peatükk «Прибалтика в международных отношениях осени 1939 – весны 1940г» kirjeldab küll rahvusvahelist olukorda vahetult pärast Teise maailmasõja algust,

Oleg Ken ja Aleksandr Rupassov „Западное приграничье. Политбюро ЦК ВКП(б) и отношения СССР с западными соседними государствами 1928–1934“.

sealhulgas Balti riikide majanduslikke probleeme seoses Inglise naela devalveerimisega (Balti riikide rahvusvaluuta oli seotud naelaga) ja Baltimaade käitumist Rahvaste Liigas, aga paar lehekülge on pühendatud ka Eesti luureorganisatsioonidele ja Eesti luure sidemetele *Abwehri* (Wehrmachi ülemjuhatuses sõjaväeluure- ja vastuluureteenistus) ja Saksamaa Riigi Julgeoleku Peaameti Julgeolekuteenistusega SD. Juttu on ka sellest, et Lääne-Euroopa luureteenistuste huvi Eesti luure vastu vähenes pärast NL sõjaväebaaside paigutamist Eestisse. 10. jaanuaril 1940 märkis Saksa julgeolekuteenistus RSHA, et „esinevad tõsised kahtlused, et Eesti luure töötab ainult Nõukogude Liidu huvides.“ Siiski jätkasid luureteenistused koostööd. Pärast sõda tunnistasid *Abwehri* juhid, et just tänu Eesti luurele saadi väärtuslikku infot Punaarmee garnisonide kohta. Leedu ja Läti luureteenistuste vastu tundis *Abwehr* samuti huvi, kuid „nende koostöö polnud nii viljakas.“

Meltjuhhov märgib ära ka Eesti ja Läti luureteenistuste abi soomlastele Talvesõjas. Just Eestist ja Lätist saadud raadioluure andmed võimaldasid soomlastel purustada mitu Punaarmee diviisi.

Meltjuhhov märgib ära ka Eesti ja Läti luureteenistuste abi soomlastele Talvesõjas. Just Eestist ja Lätist saadud raadioluure andmed võimaldasid soomlastel purustada mitu Punaarmee diviisi.

Meltjuhovi raamat andis portaalis Rubaltic.ru võimaluse taaskord kinnitada, et Nõukogude Liit ei okupeerinud 1940. aastal Balti riike.

Kui sõjatandril asuvate riikide koostööst veel rääkida, siis pole puudutamata jäänud ka soomepoiste ja Poola sõjaväelaste teema. Eesti meeste minek Soome sõtta häiris Nõukogude Liitu loomulikult väga. Meltjuhhov väidab, et ametlikel andmetel osales Talvesõjas Soome poolel 58 eestlast, kes elasid Soomes juba enne Talvesõja algust. Küll aga teatas BBC 1940. aasta jaanuaris, et Soome poolel sõdib 2000 Eesti vabatahtlikku. 10. veebruaril 1940 saatis Nõukogude välisasjade rahvakomissar Vjatšeslav Molotov sellekohase järelepärimise Eesti suursaadikule August Reile. Rei vastas 4. märtsil, et mingeid Eesti vabatahtlikke Soomes pole, millega Molotov olevat rahule jäänud.

Juba seoses soomepoistega torkab silma üks episood, mida Meltjuhov kirjeldab. See on lugu sellest, kuidas Eesti vasakpoolsed töölisel muutsid oma suhtumist Punaarmee sõduritesse. Leheküljel 174 on juttu sellest, et Eesti kommunistid lootsid Punaarmee sõduritest abi võimu kukutamisel, kuid pettusid neis väga kiiresti. „Nähes sõjaväelaste negatiivset suhtumist, sülitasid ka kõige tulihingelisemad kommunistid nõukogude sõduri te peale ja muutsid meelt ning päeva-pealt said endistest sõpradest vaenlased.“ Nõukogude luure oli sunnitud 1940. aasta 29. jaanuaril teatama, et „vabatahtlike värbamine Soome jätkub, samuti jätkub Eestis ja Lätis nõukogudevaenulik tegevus.“

See on vaid kild, näide sellest, kui põhjalikult kirjeldab Meltjuhov 1940. aasta juunisündmuste eellugu. Võib-olla üks paljudest põnevatest kildudest, mis põimuvad kuivade arvude ja pikkade ning põhjalike loenditega. Aga peateema – Balti riikide naasmine „nõukogude rahvas- te sõbralikku perre“ – on sama põhjalik. Peatükk, mis seda kirjeldab kannab pealkirja „Поюющие революции“, „Laulvad

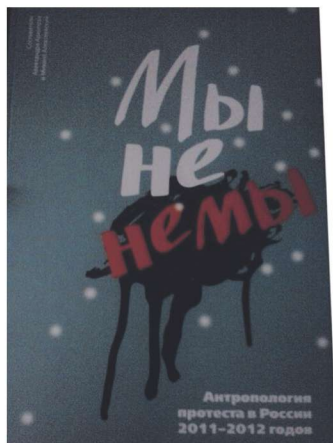
revolutsioonid“ niisiis. Leedulaste suhtumist kirjeldab Meltjuhov kahetisena. Kommunistid tunnistasid avalikult, et varem või hiljem pidi Nõukogude Liit Leedu okupeerima, et tugevdada oma positsiooni Saksamaa vastu. Ülejäänud leedulased olid aga raamatu autori hinnangul masenduses. Vastuolulisena kirjeldab ta ka lätlaste suhtumist. Eesti olude kirjeldamist alustab Meltjuhov aga sellega, kuidas võeti Punaarmeed vastu Irboskas ja Petseris. Kell 14 17. juunil 1940 saadeti väejuhatusele teade, et „Irboska ja Petseri elanikud võtsid meid vastu lilled, hurraa-hüüete ja loosungitega „Спасибо Сталину!“. Selle peatüki lõpetab Meltjuhov episoodiga Narvast: „Vaatomata keelule esines Narva rahvakogunemisel Tööliste ja Talupoegade Punaarmee poliitvalitsuse pataljonikomissar Zavjalov, kes toonitas, et Punaarmee ei tulnud Eestit okupeerima, vaid tagama rahu ja riigi julgeolekut.“

Niivõrd mahukas uuring pole kahtlemata asi iseeneses. Tal on oma elu ja mõju. Meltjuhovi raamat andis portaalis Rubaltic.ru võimaluse taaskord kinnitada, et Nõukogude Liit ei okupeerinud 1940. aastal Balti riike. Meltjuhovi intervjuud, mis ilmus eelmise aasta 11. märtsil, on üsna mitmel pool tsiteeritud. Tegemist on tänapäeva Venemaa ühe tuntuima ajaloolasega, kelle kitsam eriala on just nimelt Stalini ajastu uurimine. Aga, nagu juba öeldud, ajalugu on võitjate või vähemalt end võitjateks pidajate kirjutatud lugu. Meltjuhovi raamatu puhul ei saa mööda minna ka kaanekujundusest. Kunstnik B. Protopopov on kaanepoisiks valinud pronksõduri.

Moskva kirjastus Algoritm andis eelmisel aastal välja ka teise meie ajalugu puudutava teose, Oleg Keni ja Aleksandr Rupassovi „Западное приграничье. Политбюро ЦК ВКП(б) и отношения СССР с западными соседними государствами 1928–1934“. See on Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee poliitbüroo dokumentide kogumik aastatest, mil Nõukogude Liidu suurriiklik poliitika lõplikult formeerus, saadetu-na üsna lühikese kommentaariga. Koos Meltjuhovi monograafiaga moodustavad need teosed komplekti, mis aitavad mõista seda, mis toimus Venemaal 70-80 aastat tagasi ja mis toimub seal praegu.

Eestisse smugeldatud kogumik Venemaast kõneleb absurdist

Aimar Ventsel,
etnoloog

Мы не немцы: Антропология протеста в России 2011–2012 годов. (e.k: Me ei ole tummad. 2011. ja 2012. aastal Venemaal aset leidnud protestide antropoloogia). Koostanud Aleksandra Arhipova, Mihhail Aleksejevski. Eesti Kirjandusmuuseumi teaduskirjastus (Научное издательство ЭЛМ), 2014. 336 lk.

Ma ise olen olnud ühe selle raamatu ajalooga seotud seiga toimumise juures. See kogumik anti välja Tartus, sest koostajad ei leidnud Venemaal ühtegi kirjastust, mis oleks 2014. aastal soostunud raamatut üllitama. Abiks tuli Eesti Kirjandusmuuseum ja me istusime ühel novembrikuu õhtul Tartus baaris ning ootasime kõnet. Nimelt sõitsid väljaandjad autoga Tartusse, peitsid hulga raamatuid autosse laste asjade vahele ning vedasid salakaubana Venemaale. Kui nad olid ohutult üle piiri saanud, siis nad helistasid meile. Mul tekkisid assotsiatsioonid lapsepõlves loetud lugudest, kus kangelaslikud bolševikud keelatud kirjandust Venemaale smugeldasid.

Igal muul ajal oleks see kogumik olnud lihtsalt huvitav analüütiline dokument Venemaa eri linnades toimunud spon- taanetest protestidest, mis puhkesid

2011. aastal loosungi all „Ausate valimiste eest!“ ning jätkusid erinevate sündmuste valguses ka järgmisel aastal. Nagu öeldud ka eessõnas, on raamatu eesmärk „näidata, millised sotsiaalsed, folkloor- sed ja lingvistilised nähtused seisavad sündmuste taga .. millised kultuurilised mehhanismid on aktuaalsed miitingute ajal“. Põhimõtteliselt on autorite, keda on täpselt 25, tähelepanu all loosungite tekstid, protestiaktisioonide demograafia ja sotsiaalne dünaamika.

Kõnesolevate protestide ajal kujunes Venemaal lõplikult välja nähtus, mida tänapäeval nimetatakse sealmaal „monstratsiooniks“ ja mis kujutab endast karnevalilaadset üritust absurdsete loosungite ja kostüümidega. Mida kaugemale protestid arenesid, seda enam vahetasid absurdsed loosungid välja konkreetseid poliitilisi sõnumeid – nagu nõudmisi reformide läbiviimise või siis presidendi ja peaministri tagasiastumise kohta. Selle asemel tuldi hoopis lõbusate kirjadega „Otsin naist“, „Me riietume nüüd palju soojemalt“ või „Karusel!“.

Raamatu esimesed peatükid analüüsivad demonstratsioonide demograafiat. Näidatakse, et aja möödudes muutusid võimuvastased protestiüritused järjest laiapinnalisemaks. Kui esimestel suurematel üritustel osalesid peamiselt meessoost tudengid, siis nädala jooksul ühinesid ka naised. Samuti laienes demonstrantide publik vanuseliselt: tuli järjest rohkem nii noori kui vanemaid.

Venemaa kaasaegse protestikultuuri vastu huvi tundvatele inimestele peaks aga enamgi huvi pakkuma protestiaktisioonide (varjatud) poliitiline sisu. Maria Ahmetova pühendab terve peatüki sõnale „banderologi“. Nimelt nimetas Putin ühes telesaates protestijaid selle sõnaga, mis aga tähistab ahvide hõimu Rudyard Kiplingi „Mowglis“. Protestijad haarasid sellest kinni ning ilmusid välja

2011. aasta Bolotnaja väljaku protestide ajal kanti tihtipeale ka Vladimir Putinit meenutavat nukku.

ITAR-TASS/SCANPIX

multifilmiteemaliste plakatite ning kostüümidega. Lõbusatel piltidel (lk 170) on ka fotod maost kui protestiatribuutikast. Mihhail Matlin kirjutab aga sõna „prezik“ (võib olla slängiväljend nii preservatiivi kui ka presidendi kohta) kasutamisest. Jutuks tulevad veel pingviinid, hamstrid jne. Üks terve peatükk räägib aga ametliku meedia vastukajast poliitilisele absurdile.

See kogumik pole lihtsalt kitsale kildkonnale mõeldud raamat. Kevade poole aeti Novosibirskis sarnane monstratsioon veekahuritega laiali. Et aimu saada võimuvastasuse mängulisest dünaamikast ning mõista, kust tuleb inspiratsioon vastupanu visualiseerimiseks, tasub kogumikuga kindlasti tutvuda. Saab seda Eesti Kirjandusmuuseumist.

Valik Rahvusvahelise Kaitseuuringute Keskuse publikatsioone

Motivation through personal values: the Estonian Defence League, the Estonian Defence Forces and the Danish Home Guard
Silva Kiili, RKK teadur, 23.07.2015

<http://www.icds.ee/publications/>

Debates on Finlandization for Ukraine
Maksym Bugryi, RKK teadur, 12.08.2015

<http://www.icds.ee/blog/>

Russia's military modernization versus peace and stability in Europe
Kalev Stoicescu, RKK teadur, 12.08.2015

<http://www.icds.ee/blog>

Obama administratsioon nõrgestab Ukraina positsioone Minski relvarahukõnelustel

Vladimir Socor, RKK vanemteadur, 24.07.2015

<http://www.icds.ee/et/blogi>

Summary

As Estonia faces two fundamental questions—migrants and Russia—Diplomaatia's August edition tries to shed some light on these sensitive topics. **Uku Särekanno**, an immigration expert, writes about how fundamental the immigration issue has become for the European Union.

„Europe has swum from one crisis to another over the last 60 years, developing throughout and correcting the mistakes,” says Särekanno. „But the migration crisis is essentially unique, since numerous variables are not controlled by the governments of the member states.”

Gert Teder, an Estonian rescue expert, gives an overview of how the rescue

mechanism works and what it takes to send aid to affected areas.

Oliver Ait, an Asian expert at the Estonian Foreign Policy Institute, writes about the changes in China's foreign policy. According to Ait, China is no more satisfied with its non-intervention policy, but as an emerging great power China is interested in protecting its interests abroad. This means a more aggressive foreign policy.

In an interview with Diplomaatia, **Sergey Mironenko**, director of the Russian state archives, is convinced that Russians are afraid of their own history. Unlike many of his countrymen, Mironenko believes that the Nazi-Soviet Pact of 1939 was criminal.

Mironenko reminds us that the Molotov-Ribbentrop Pact enabled Hitler to conquer Europe by feeding his own country with food originating from the Soviet Union. Moreover, Germany had an acute shortage of oil for her tanks, planes and cars, and the Soviet Union supplied this to Germany. „Hitler's army was fed and supplied by the Soviet Union, and Hitler's tanks were covered with armour made from rare metals obtained from the Soviet Union,” Mironenko explains.

Kalev Stoicescu, Research Fellow at the International Centre for Defence and Security, writes about the future of Russia. He says that one cannot expect rapid change in Russia and that the confrontation between the West and Russia will continue.

„Estonia and its allied neighbours, in fact all the European countries, must minimise the negative consequences and military threat deriving from Russia's policy,” Stoicescu writes. „The guarantees for Estonia's independence and security are not only NATO and the EU, but foremost ourselves.”

And **Ago Gaškov** and **Aimar Ventsel** review several books on Russia.

„Mihail Meltyuhov's latest book is a thorough piece of research that aims to demonstrate how the Baltic States are merely territories that a world power needs to ensure its security,” writes Gaškov.

RKK
ICDS
RAHVUSVAHELINE KAITSEUURINGUTE KESKUS
INTERNATIONAL CENTRE FOR DEFENCE STUDIES

Diplomaatia

Väljaandja Rahvusvaheline Kaitseuuringute Keskus
Peatoimetaja Erkki Bahovski
Keeletoimetaja Tiia Valdre
Korrektor Tiina Kivikas
Kujundaja Piia Ruber
Karikatuur Marek Strandberg
Makett Kristjan Mändmaa, Piia Ruber
Toimetuse aadress: Toom-Rüütli 12-6, 10130, Tallinn

Vastutav väljaandja Madis Mikko

Telefon: 694 9340 • E-post: erkki.bahovski@icds.ee
Kodulehekülg: www.diplomaatia.ee
ISSN 2228-1606

Diplomaatiat saab tellida
www.tellimine.ee

